

S prosocialnostjo nad medvrstniško nasilje

Priročnik za učitelje in druge izobraževalce

Publikacija je bila izdelana s finančno pomočjo programa Evropske komisije Daphne III. Vsebine te publikacije so izključna odgovornost ProSAVE partnerjev in v nobenem primeru ne izražajo pogledov Evropske komisije.

Vsebina

1. S prosocialnostjo nad nasilje	2
1.1 Kaj je prosocialnost	2
1.2 Prosocialnost v spremenjenem učnem načinu	4
1.3 Pedagoška pomembnost prosocialnosti	9
<i>1.3.1 Kako lahko učitelji aktivno spodbujajo k prosocialnosti?</i>	<i>9</i>
1.4 Preprečevanje nasilja z vzpostavitvijo prosocialnega okolja	12
2. Prosocialni Kodeks miru	15
2.1 Kodeks	15
2.2 Pomembnost referenčnih vrednot	17
2.2.1 Vrednote v svetu	18
2.2.2 Naše skupne vrednote	22
2.2.3 Poudarki	24
2.3 Vrednote v izobraževalnih oseh	28
2.4 Osnovna načela prosocialnosti	30
3. Skupnosti skrbnih izobraževalcev	35
3.1 Kaj so Skupnosti skrbnih izobraževalcev in kakšno vlogo imajo z vidika prosocialnosti	35
3.2 Pomen rekonstruiranja izobraževalne skupnosti	37
3.3 Kako prenoviti izobraževalno skupnost	39
3.4 Glavne strategije za uresničitev ciljev Skupnosti skrbnih izobraževalcev	42
4. Poučevanje prosocialnosti: od pedagoške pismenosti do didaktične metodologije	44
4.1 Kako in kje poučevati prosocialnost	44
4.2 Vloga motiviranosti šolskega osebja	47
4.3 Trije uvodni koraki	48
4.4 Operativni didaktični protokol	49
4.5 Prostor za dobrodošlico ter aktivnosti	50
4.6 Točke poslušanja	52
4.7 Urejenost razreda	53
5. Učni prosocialni pripomočki	56
5.1 Kaj so učni prosocialni pripomočki	56
5.2 Metodologija in aktivnosti	59
5.3 Orodja za posamezna prosocialna področja/načela	63

1. S prosocialnostjo nad nasilje

1.1 Kaj je prosocialnost?

Izraz prosocialnost se nanaša na prosocialno vedenje, kar v psihologiji označuje katerokoli dejanje, s katerim posameznik pomaga oziroma koristi nekomu drugemu ali družbi. Prosocialnost torej označuje skupnost ali skupino ljudi, ki delujejo v prid drugim ljudem in ne pričakujejo koristi zase.

Prosocialno vedenje lahko definiramo z dejanjem prostovoljstva, čigar namen je pomagati oziroma koristiti posamezniku ali skupini posameznikov, ne da bi posameznik pričakoval kaj v zameno. Medtem ko ima prejemnik prostovoljnega dejanja korist, je za prostovoljca to dejanje lahko drago. Posameznik se torej sooča z odločitvijo, ali naj pomaga drugim na lastne stroške. Pri obravnavanju prosocialnega vedenja je poudarek na zunanjih, eksplicitnih dejavnikih, v nasprotju z notranjimi, implicitno motiviranimi dejavniki. Prosocialno vedenje izboljšuje telesno in duševno počutje drugih.

Koncept prosocialnosti se je oblikoval znotraj ideje o prosocialnem vedenju. Znanstvene osnove opredeljuje t. i. teorija iger, ki je najverjetneje eden glavnih prispevkov eksperimentalne ekonomije. Ta teorija je razvoj eksperimentalnih protokolov (igre), ki ocenjuje posameznikove odločitve na sistematičen način. S temi igrami lahko ocenjujemo razlike med posamezniki, okoliščinami in kulturami na vedenjski ravni, saj igre dragoceno dopolnjujejo metodo samoizpolnjevalne ankete. Posameznika ni potrebno vprašati, ali je pomembno pomagati drugim, saj nam eksperimentalna igra pokaže, če je posameznik pripravljen pomagati osebam v resnični finančni izgubi ali dobičku.

V praksi, ko se posameznik sooča z ekonomskim izzivom, ta stremlje k ravnovesju. Ravnoesje je moč doseči, če je posameznik zadovoljen s svojimi finančnimi razmerami. Značilnost sodelovanja je termin, ki ga lahko definiramo kot socialni kapital, saj se nanaša na koristi, ki jih lahko pridobimo iz družbenih odnosov, podobno kot pri finančnem, fizičnem (npr. bivališče) in individualnem kapitalu (npr. izobrazba). Dobronamernost, bratstvo, sočustvovanje in medosebni odnosi

so pojmi, ki posameznika in družino povežejo v družbeno enoto. V primeru, da je posameznik prepuščen samemu sebi, je ta družbeno nemočen. Če posameznik pride v stik s sosedom ali sosedi, se pojavi akumulacija socialnega kapitala, kar takoj zadovolji posameznikove potrebe in lahko znatno izboljša življenjske pogoje celotne skupnosti. Skupnost kot celota bo imela korist od sodelovanja vseh članov, posameznik pa bo z druženjem s sosedi pridobil pomoč, sočustvovanje in bratstvo.

O prosocialnem dejanju torej govorimo, ko to ni storjeno iz osebnih interesov, ampak z namenom, da bi zagotovili splošni interes. S tem dejanjem se posamezniki zavedajo, da so v okolju, kjer se spoštuje in sprejema pravila skupnosti (četudi niso zapisana), kar zagotavlja ugodje v skupnosti, v katero se posameznik čuti vključen.

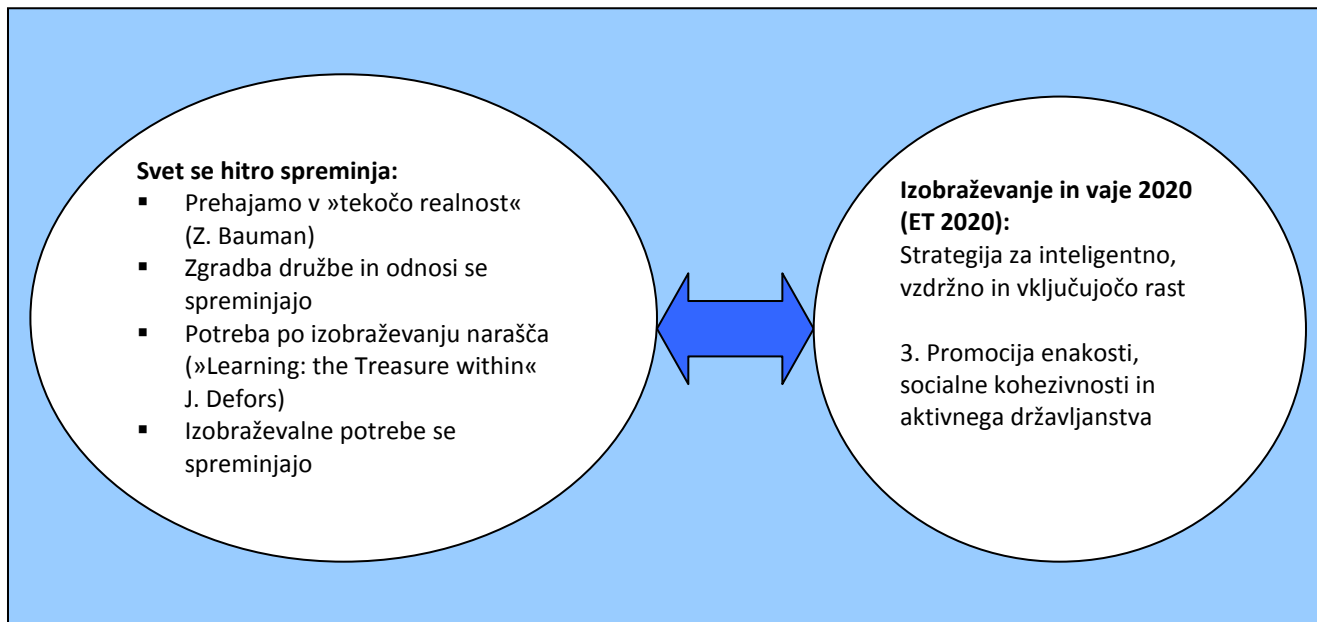
Prosocialna dejanja lahko definiramo kot:

- fizično in psihološko pomoč;
- zmožnost živeti se v čustva drugega (empatija);
- meta-verbalni pristop k problemom drugih, z namenom povečati občutek varnosti;
- braniti druge pred grožnjami;
- upoštevati in spoštovati razlike in stališča drugih.

V okviru tega pristopa se prosocialna dejanja nanašajo na določeno skupnost, ki jo lahko opredelimo kot izobraževalno skupnost. O družbenem prostoru te skupnosti govorimo le v primeru, da imajo vsi družbeni akterji enake izobraževalne cilje. Tako je moč ravnati v primeru »izobraževalnega konflikta« ali ga premagati.

1.2 Prosocialnost v spremenjenem učnem načinu

Živimo v dobi velikih sprememb, ki zahtevajo novo izobraževalno politiko in nove izobraževalne strategije. Evropska unija (EU) se s tem problemom spopada z ET 2020¹.

Sedanost zaznamuje časovna stiska, kateri sledita pospešeni razvoj in zaradi uspešnega prometnega sistema ter predvsem zaradi svetovnega spleta zmanjšana fizična razdalja. Informacijsko komunikacijske tehnologije (zlasti internet) spreminjajo gospodarsko dinamiko, družbena pravila, kot tudi kulturo samo, ki postaja dinamična in globalna (P. Levy).

Teorija Mc. Luana iz šestdesetih let prejšnjega stoletja o 'globalni vasi' je postala resničnost. Iz modernosti dvajsetega stoletja, ki so ga zaznamovale besede *trdo*, *težko* in *kvantiteta*, smo prešli na postmodernost enaindvajsetega stoletja, ki ga zaznamujejo *nežne* in *lahke ideje* ter *stremeti h kvaliteti*. A. Giddens je današnjo dobo opisal kot obdobje 'ekstremne modernosti', medtem ko je Z. Bauman govoril o 'tekoči moderni', kjer je moč opaziti razpadanje institucij (A. Giddens jih imenuje lupinaste institucije) in šibke vezi tako na družbeni kot na osebni ravni.

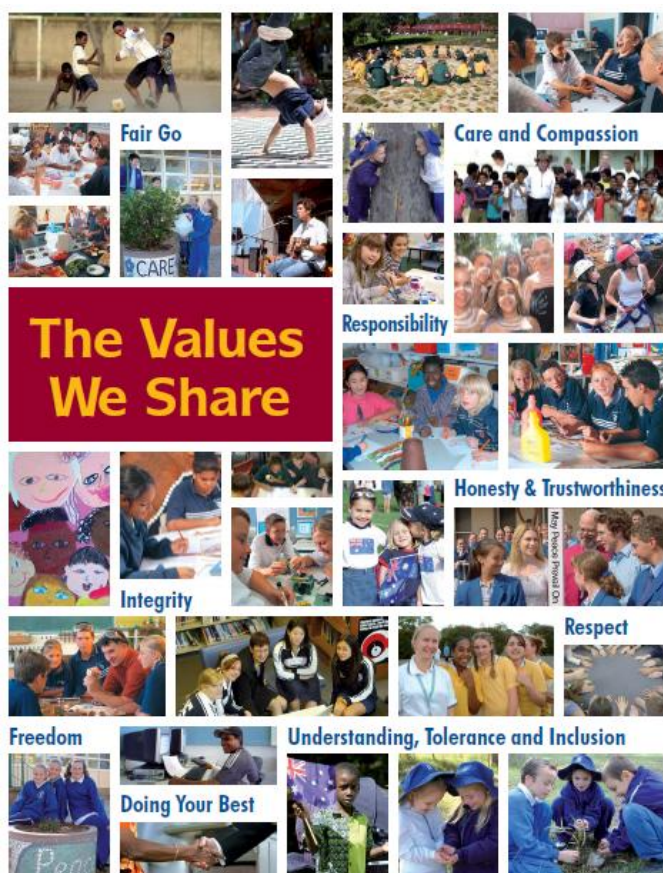
¹ Sklepi sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“) [Gazzetta ufficiale C 119 del 28.5.2009].

Da bi razumeli **novonastajajoče dinamike in izobraževalne potrebe** ter opredelili **ново vlogo šole kot institucije**, bi bilo potrebno omeniti sledeča velika nasprotja današnjega časa:

1. Bogastvo in revščina.

Bogastvo, ki zaznamuje severni del sveta, **in revščina**, ki zaznamuje južni del sveta, predstavljata osnovni socio-ekonomski problem; ko pa se nanašamo na šolski sistem, predvsem na učitelje, je kljub skupnemu bogastvu informacij še vedno prisotno pomanjkanje znanja posameznikov.

Znanstvena raziskava je pokazala, da znanje v treh do štirih letih zastara, zato se posameznik posledično ne počuti več kot del učene družbe. Tehnologija, ki je enostavna za uporabo, in 'slikovni jezik' (ikone namesto besed) sta vedno bolj prisotna v vsakdanjem življenju in povzročata kulturno osiromašenje (npr. neustrezna raba jezika v televizijskih oddajah). V tem kontekstu je jasno vidno, kako majhno vlogo ima konservativno-komunikacijska šola.

Čeprav se zdi situacija slaba, postavlja pojav mnogih novih potreb šolo v osrednji položaj. Že na začetku izobraževanja se pojavi potreba, da se naučimo učiti, da bi pridobili potrebne sposobnosti, ki nam omogočajo, da se učimo celo življenje. Vzpostavitev novega poučevalno-učnega okolja je torej izrednega pomena. **Zmanjšanje fizične razdalje**, ob kateri se povečujejo kulturne razlike, je ena najpomembnejših točk v tej inovativnosti: internet omogoča hiter globalni stik, ki nasprotuje velikim migracijskim tokovom, zato

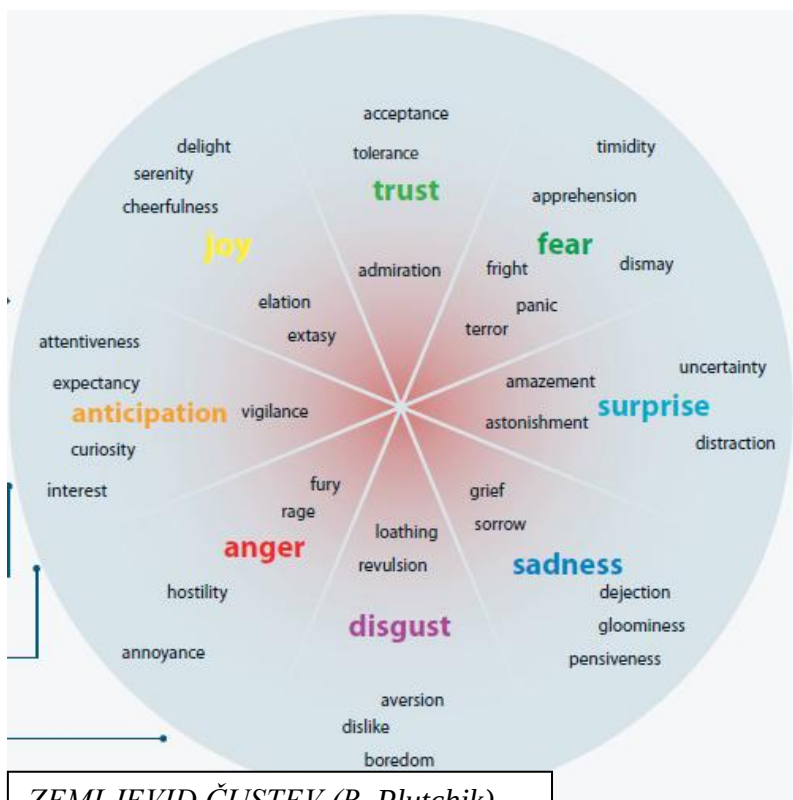
se zdi, da ni dovolj časa za posredovanje. To prisiljeno skupno življenje večkrat vodi v kulturna nasprotja, kot pa v medkulturnost. V tem kontekstu imamo na eni strani družbena trenja (vzpon fundamentalizma), na drugi strani pa je potreba po vključevalno-izobraževalnem programu, ki temelji na pomembnosti univerzalne družbe.

2. Standardizacija in osamljenost, ki sta značilni za svet globalnih komunikacij in visokotehnoloških množičnih medijev, sta poglavitni nasprotji naše družbe, ki s svojimi vrednotami o civilnem življenju sprožata trenja. Premagati ta nasprotja pomeni združiti naš *jaz* in naš *mi* z namenom, da bi s **svobodo** in kreativnostjo pridobili avtonomijo. Zavedati se moramo odgovornosti navezovanja stikov z drugimi ljudmi in dejstva, da naša dejanja vplivajo na okolje. Zato naša družba potrebuje nov tip šole, ki temelji na izobraževanju in kreativnosti in nas uči o odgovornosti v medosebnih odnosih. Ko govorimo o medosebnih mejah, se nanašamo na stalno spreminjajočo se tekočo družbo, za katero stare stalnice kot so nacionalna država, družina in služba niso več pomembne, dolgoročni cilji pa so manj privlačni.

Strategija *carpe diem* (uživaj vsak trenutek) je najlažji način, kako živeti v svetu brez vrednot, kjer iskanje lastne identitete postaja vedno težje in hkrati neizogibno. Opredelitev kdo smo, je opisana z napetostjo med domnevno pripadnostjo virtualnim skupnostim, kjer se telefonski imeniki spreminjajo v krog prijateljev in se solidarnost individualnega reducira v objekt potrošnje (Z. Bauman).

Šolsko okolje ima poglavitno vlogo pri **socializiranju**, čigar pomembna naloga je spodbujati k vključevanju v družbo z ustreznimi vedenjskimi vzorci, ki dobro učinkujejo na družbo in posameznika. Ta sistematski vzorec je čustvena pismenost. Berne pravi, da so vedenja posameznika odvisna predvsem od tega, kako vidi samega sebe, kako vidi druge in kako ga vidijo drugi. Buber (1957) trdi, da ljudje oblikujejo svoje lastnosti in sposobnosti na podlagi različnih lestvic vrednot. Dodaja, da je družba toliko človeška, kolikor si člani medsebojno potrjujejo svoje lastnosti.

Glavni kriterij je torej pristop k splošnemu civilnemu življenju kot izobraževalni

proces s ciljem utrditi miselnost in sprejeti tako sebe kot tudi druge, ne samo bližnje. Vseh izobraževalnih procesov ne smemo izločiti iz običajnega procesa učenja, ti morajo biti prisotni ves čas šolanja. S konstruktivnega vidika je vzpostavitev interaktivnega procesa ključnega pomena, saj se tako lahko ljudje učijo drug od drugega. J. Bruner navaja: »V človeški naravi je, da osnuje skupnost tam, kjer je

učenje plod medsebojne izmenjave.« To bo prineslo spremembe v odnosu med učiteljem in učencem in do sprememb bo prišlo tudi znotraj skupine učencev. Razvidno je, kako pomembna postaja nova metoda, ki temelji na **ukrepanju, primerih in spoznavanju**. V tem primeru morajo biti tehnike aktivne, dinamične in družbeno učinkovite. Na področju **miru in demokratičnega skupnega življenja** je **igra** brez dvoma najpomembnejša strategija. Z igro lahko življenjske izkušnje postopoma pretvorimo v znanje, ki je potrebno za vzpostavljanje medsebojnih stikov in interakcijo v družbi, za pridobivanje samozavesti in oblikovanje identitete posameznika, da se naučimo premisliti ter načrtovati morebitne prihodnje projekte. Winnicott v svojem delu Igra in resničnost (Playing and reality) trdi, da je igra neskončna kreativna izkušnja /.../ nujen način življenja /.../ med igro lahko tako otrok kot odrasel svobodno uporablja celotno osebnost in človek lahko le s kreativnostjo spozna samega sebe. Pravi, da je igra temelj družbene izkušnje.

M. Montessori, Bruner in Piaget so poudarili pomembnost igre v psiho-fizičnem razvoju otroka, s katero pridobivajo življenjske izkušnje, ki postopoma postajajo avtentične spretnosti. Da bi ustvarili **okolje pozitivnih odnosov**, je izredno

pomembno, da se posameznik ponovno spozna v **osebno-strukturirani skupnosti**: učitelji, učenci, šolsko osebje in starši, ki si delijo vrednote, se strinjajo z izvedbo skupnega izobraževalnega projekta, ki temelji na produktivnem pedagoškem **dogovoru** (dogovor o soodgovornosti) in vključuje tudi okolje. Aktivnosti na urniku, ki jih priznavajo tako psihologi kot pedagogi (Rogers, Maslow, Piaget, Bruner, Montessori, Winnicott in drugi), sledijo namenu, da bi se naučili mirnega vedenja, koristnega za posameznika in družbo. Zgoraj omenjen makro-socialni koncept poudarja potrebo po reorganizaciji izobraževalne skupnosti, saj je to potrebno tudi za naše okolje kot mikro-družbeno dinamiko.

1.3 Pedagoška pomembnost prosocialnosti

Mnogo učiteljev je zelo zaskrbljenih zaradi ustrahovanja in nasilja. Enako pomembno je, da spodbujamo pozitivne možnosti – otrokova prosocialna čustva in vedenje do drugih – glede na »invazivne« podobe nasilja in agresije v medijih.

Rešitev je lahko spodbujanje prosocialnega vedenja, ki lahko vključuje sodelovanje, vključevanje drugih v igro, pohvalo ali pa tolažbo otroka.

Za prosocialno vedenje je značilno, da se to zgodi po lastni volji. Če otroke silimo, da so prijazni in morajo deliti ali reči oprost, takrat njihovo vedenje ni prostovoljno in ni prosocialno. Prosocialni pristop pomeni in poudarja, da pri otroku lahko brez prisile (dejavno) spodbujamo prosocialni razvoj.

1.3.1 Kako lahko učitelji aktivno spodbujajo k prosocialnosti?

Učitelji lahko spodbujajo prosocialni razvoj z vzpostavljanjem zanesljivih odnosov, ustvarjanjem razredne skupnosti, biti vzor prosocialnega vedenja, z vzpostavitvijo prosocialnih pričakovanj in s podporo družinam.

Pomembna pedagoška področja so:

a) Učilnica je prostor, kjer je enostavno biti srečen

Kadar učitelji namenoma ustvarijo zanesljive odnose, da bi se otroci počutili bolj varne v razredu, lahko pozitivno prispevajo k njihovemu dobremu počutju. Otroci s prosocialno vzgojo so večinoma bolj prijazni z vrstniki. Očitno je, da so otroci, ki imajo tople in tesne odnose s starši in učitelji, pogostejše zmožni empatije in prosocialnega vedenja (Kestenbaum, Farber, & Sroufe 1989; Zhou et al. 2002; Campbell & von Stauffenberg 2008). Razlog je najverjetneje ta, da otroci pogosto opažajo in kopirajo vedenje odraslih, s katerimi so si blizu.

Glede na izkušnje in vlogo učiteljev, ali je otrok tesno povezan s starši ali ne, če ima učitelj tople in zanesljiv odnos z učenci, pokažejo ti otroci več empatije in imajo bolj pozitiven odnos do ostalih v razredu (Pianta & Stuhlman 2004; Spinrad & Eisenberg 2009). Učitelji lahko razvijejo pozitivne in prosocialne odnose z enostavnimi pedagoškimi strategijami (predvsem intuitivno): čustven odziv na

otrokove vsakodnevne potrebe, čustvena interakcija, poslušanje ter iskren pogovor.

b) Skupnost izvira iz učilnice (od učilnice do izobraževalne vasi)

Prvi korak do prenovitve »vasi« - kot sistema pozornih odnosov - je vzpostavitev pozorne skupnosti učencev. Tako kot topel izobraževalen odnos razvija prosocialne sposobnosti otrok, lahko tudi biti član tesno povezane skupnosti pripomore k prosocialnemu razvoju otrok.

Človek je družabno bitje in tudi najmanjše spremembe v družabnem okolju, v katerem se otrok giblje, lahko vplivajo na to, da se bo ta bolj zavedal povezanosti s skupino. »Obstajajo dokazi, da bodo otroci, ki preživijo več časa s prosocialnimi sošolci, verjetno postali bolj prosocialni; sčasoma bodo od svojih sošolcev prevzeli norme kot sta pomoč in skrb« (Eisenberg, Fabes, & Spinrad 2006).

Kljub temu pa je pogosto, da se otroci, ki so manj prosocialni, družijo med seboj, tako pa imajo manj možnosti, da bi se učili od bolj prosocialnih sošolcev. Učitelji naj bodo odločno proti delitvi manj prosocialnih in bolj prosocialnih otrok s tem, da jih združijo pri različnih dejavnostih (Bodrova & Leong 2007) in jim tako omogočijo, da izkusijo prosocialno vedenje in empatijo drugih.

c) Učenje prosocialnega vedenja od odraslih: primeri

Če se odrasli vedejo prosocialno in odzivno, bodo otroci bolj verjetno opažali in posnemali njihovo vedenje. Tudi učitelji s prosocialnim in odzivnim vedenjem bodo verjetno pri otrocih spodbujali empatijo, prijaznost, skrb in radodarnost. Vsakodnevne priložnosti za prosocialno in odzivno vedenje so: pomagati otroku obleči novo jakno, ki se drugače zapenja; izražati ljubečo skrb v primeru bolezni staršev in nuditi nekatera sredstva, ki bodo otroku pomagala končati projekt. K pomembnosti tega vedenjskega vzorca lahko učitelji pripomorejo z obrazložitvijo kaj počnejo in zakaj (»Imaš težave s tem? Ti lahko pomagam? Z veseljem pomagam otroku, ki potrebuje pomoč.«). Učitelji lahko te sposobnosti spodbujajo s prijaznostjo in pozornostjo tudi v interakciji s sodelavci in družinami.

d) Bodite jasni z otroki (v naši skupnosti je prosocialen način interakcije z drugimi pričakovan)

Otroci bodo pogosteje razvili čut za empatijo in prosocialne sposobnosti, če jim bodo odrasli jasno pojasnili, da to pričakujejo od njih (in jih ne silili). Najbolj učinkovita metoda za spodbujanje socialnega vedenja je, da otroka vljudno prosimo naj bo prijazen in radodaren (Eisenberg, Fabes, & Spinrad 2006).

Odrasli včasih mislijo, da bi morali bolj jasno izražati svoje zahteve, vendar pa otroci, predvsem malčki, potrebujejo jasna navodila in usmeritve. V mnogih kulturah, predvsem nezahodnih, od otrok pričakujejo, da bodo opravljali delo in s tem pomagali družini, skrbeli za brate in sestre, z njimi delili svoje igrače in nenazadnje več pripomogli k skupnosti. Učitelji lahko opazajo vedenjske razlike, ki izhajajo iz kulturnih prosocialnih pričakovanj družin in lahko opazujejo, kako se ta vedenja odražajo v otroški igri in v interakciji z vrstniki. V razredih, kjer so nekateri otroci, ki odraščajo v takšnih kulturah, se imajo ostali otroci možnost naučiti sodelovanja in previdnosti z vrstniki.

1.4 Preprečevanje nasilja z vzpostavitvijo prosocialnega okolja

Naša družba kaže vedno več zaskrbljujočih znakov agresije in nasilja. Nasilje je najbolj primitiven in nespameten odgovor na nezmožnost vodenja in usmerjanje lastnih reakcij, ki jih izzovejo čustva, kot so bes, nezadovoljstvo, zatiranje, zamere, itn. Nasilje je sinonim za nezmožnost civiliziranega komuniciranja, kar pomeni, da instinkt prevlada nad razumom. Na nasilje vplivajo vrednote in spremembe načina življenja v današnji družbi. Vendar z vidika genetike ljudi ni možno spremeniti v le eni generaciji. Spremenilo se je njihovo izobraževanje. Govorimo o procesu osebne rasti, ki ga povzroča današnja družba, zaradi katere smo vedno manj zmožni čustvovanja in odnosov.

V šolah se problematike nasilja pogosto lotevajo z represijo. Da bi nasilneži prenehali biti agresivni, organizirajo aktivnosti in dejavnosti. Problem pa je, da tem najstnikom primanjkuje zmožnost čustvovanja in za vzpostavljanje odnosov. Na primer, niso se zmožni vživeti v druge oziroma se postaviti v tujo kožo, kot pravi pregovor. Zato je izrednega pomena preprečevati in ne obravnavati, saj posredovati ni lahko. Izkušnje nam povedo, da je od vrtca naprej potreben »trening emocij«, da bi ljudje, ki želijo spoznavati druge, razvijali sposobnost čustvovanja in vzpostavljanja odnosov (J. Delor). 'Čustveni gumbi' bodo funkcionalni in učinkoviti za tiste najstnike, ki so razvili te kompetence v sebi. Iz naših izkušenj in raziskav vemo (Salfi, Monteduro 2004), da se lahko interakcija med dvema posameznikoma dogaja v naslednjih oblikah:

OBLIKA	POMEN	UČINEK NA POŠILJATELJA	UČINEK NA PREJEMNIKA
AGRESIVNOST	Vedenje, s katerim škodimo nekomu, da bi pridobili korist zase.	Zadovoljstvo Samozavest Nenadzorovano izražanje Preziranje drugih ljudi Občutek krivde	Ponižanje Žalitev Frustracije Nezaupanje Strah Protinapad Odstranitev Zavrnitev
TEKMOVALNOST	Dva posameznika zasledujeta enak cilj.	Zadovoljstvo Samozavest Sprejemanje sebe	Nezadovoljstvo Občutek manjvrednosti Frustracije Bes Izogibanje tekmovalnosti
ASERTIVNOST	Prizadevanje za svojo korist, vendar z obzirom do drugega.	Samozadovoljstvo Samozavest Pravica do samoizražanja Sprejemanje sebe	Samozadovoljstvo Samozavest Sprejemanje sebe Odprtost do drugih Konstruktivno samoizražanje
PASIVNOST	Odpovedovanje ali uklonitev volji drugih.	Ponižanje Anksioznost Inhibicija Zavračanje sebe Nesamozavest	Nespoštovanje druge osebe Občutek krivde in jeze Samopotrditve, ki nekomu škoduje Bolezen Odmaknjenost
PROSOCIALNOST	Vedenje, ki brez zunanjih nagrad daje prednost drugim in povečuje možnost ustvarjanja pozitivne vzajemnosti in trdnih odnosov ter ohranja identiteto, kreativnost in pobudo vključenih posameznikov (Roche).	Zadovoljstvo s sabo in z drugimi Samozavest Pravica do samoizražanja Samosprejemanje	Zadovoljstvo s sabo Samozavest Sprejemanje sebe Odprtost do drugih Pristop(anje) Konstruktivno samoizražanje Pozitivni občutki do samega sebe in do drugih

Prosocialno vedenje se razlikuje od ostalih v tabeli naštetih vedenjskih oblik, saj je edino, ki ima **pozitiven učinek tako na pošiljatelja kot na prejemnika**. Razlikuje se od enoličnih in altruističnih dejanj po tem, da se nanaša na dejanja, s katerimi pomagamo in koristimo posameznikom ali skupinam in zanje **ne pričakujemo zunanje nagrade**. Prosocialna dejanja omogočajo, da posameznik spozna prednosti teh in da zaznava svoje zmožnosti in uspešnost, kar je

koristno za samospoštovanje. Prosocialno vedenje ne prinaša naziva *Dobri Samaritan* ali heroj, nagrada za pomoč drugim je, da ti vzpostavijo in še naprej vzdržujejo pozitivno interakcijo. Cilj je ustvariti **družbeno sodelovanje**, kjer so lastne potrebe in potrebe drugih enako pomembne.

2. Prosocialni Kodeks miru

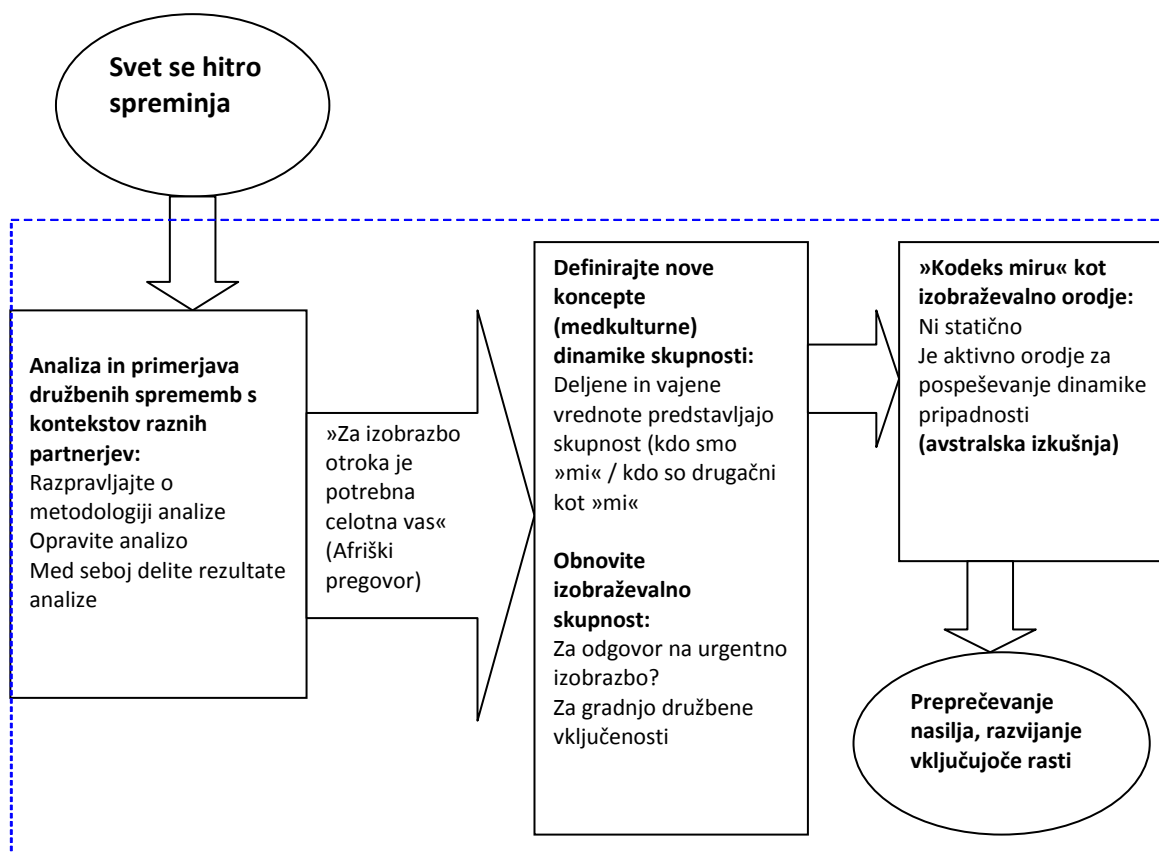
2.1 Kodeks

Prosocialno vedenje je dejanje, s katerim posameznik deluje v prid drugim ljudem, h kateremu ga spodbujajo empatija, moralne vrednote, občutek za odgovornost in ne želja po osebni koristi.

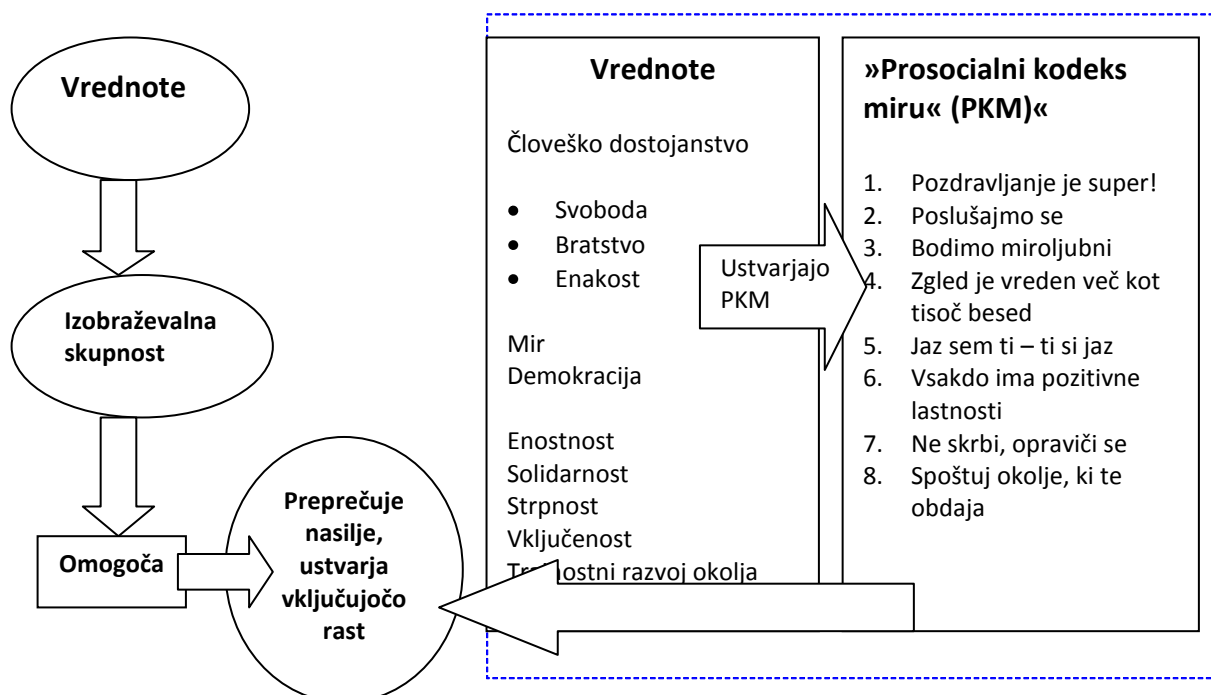
Vloga šole je pri oblikovanju prosocialnih spretnosti učencev ključnega pomena, pomembno pa je tudi sodelovanje v skupnosti, katere člani, zavedno ali ne, imajo lahko trajen vpliv na otrokov socialni razvoj (športni trener, sosedje, člani verske organizacije, ...). Prosocialni kodeks miru je **seznam pravil in vedenj** za učenje in oblikovanje družbenih spretnosti, ki so jih sprejeli člani skupnosti in so zapisana v posebnem sporazumu, katerega namen je preprečevanje socialnih motenj in nasilja. Ti načrti so naslovljeni na vse družbene skupine, ki sodelujejo (posredno ali neposredno) v izobraževanju otrok. Kodeks določa temeljna načela, ki lahko pripomorejo k prosocialnim dejanjem, in so ta naslovljena na učence, učitelje in na celotno skupnost izobraževalcev. Kodeks poudarja tisto, kar je pozitivno za druge in kar lahko izboljša medsebojno razumevanje.

V dobi »izobraževalne stiske« je kodeks lahko pravnomočno sredstvo za vzpostavitev poti k preoblikovanju izobraževalne skupnosti, da bi spoznali, da je v »izobraževalni skupnosti« možno najti zaklad (J. Delors). Kodeks zajema **sposobnosti čustvovanja in vzpostavljanja odnosov**, ki so osnovno orodje za **preprečevanje nasilnega vedenja**, saj želimo otrokom pomagati, da postanejo aktivni in odgovorni državljani Evropske unije.

Postopek oblikovanja kodeksa lahko povzamemo:

Definicija Prosocialnega kodeksa za mir (Prosocial Peace-code) izhaja iz definicije o referenčnih vrednotah, ki opredeljuje pripadnost neki skupnosti v hitro nenehno spreminjajočem se svetu. Da bi imeli učinkovito izobraževalnjo, bo Prosocialni kodeks za mir strukturiran in posredovan glede na nekatere izobraževalne osi oblikovane na značilnostih učnih predmetov, ki posameznika učijo o sebi.

2.2 Pomembnost referenčnih vrednot

Ali je možno izobraževati brez referenčne predstave o vrednotah?

Izkušnje nam dajo vedeti, da v globalni kozmopolitanski družbi (A. Giddens) skupnosti ni mogoče opredeliti po veroizpovedi, ne po barvi kože ali fizičnih lastnostih, saj so **skupne vrednote** tisto, kar nas oblikuje. Če je skupnost izobraževalni subjekt, potem so skupne vrednote, ki jo določajo, temelj izobraževalnega načrta.

Izobraževanje si lahko predstavljamo kot potovanje, na katerega se odpravi posameznik, ki uporablja »orodja« za asimilacijo in prilagoditev (Piaget), lastne narave in kulture (J. Bruner).

Popotnik bo vsekakor šel hitreje, če:

- posameznika podpira **izobraževalna skupnost**, ki predlaga destinacijo (cilj v tem primeru zastopa kozmopolitanska globalna družba (A. Giddens);
- pot označujejo zvezde, ki jih najdemo v moralnih vrednotah skupnosti (Z. Bauman), katere želimo doseči.

V tekoči družbi (Z. Bauman) s tako šibkimi mejami, kot so sedanje, je za spodbujanje izobraževalnega procesa bistvenega pomena prepoznati in prispevati predstavo o vrednotah. Brez (ali z malo) referenčnih vrednot se nahajamo v »izobraževalni stiski« in le brezciljno tavamo naokoli. »Vrednote so otroci čustev« (D. Goleman). Možno je, da bodo tisti, ki so v dobi učenja o sebi zmožni empatije, imeli vrednote, kot sta solidarnost in bratstvo.

Ali je možno določiti številne skupne vrednote za usmerjanje izobraževalnega procesa?

Šola ali druge izobraževalne ustanove, ki delujejo na državni, evropski in mednarodni ravni in obravnavajo vrednote kot ideje in načela svojega poslanstva, se lahko sklicujejo na nekatera besedila o temeljnih pravicah.

2.2.1 Vrednote v svetu

Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice.

Obdarjeni so z razumom in vestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.

(Splošna deklaracija človekovih pravic, 1. člen)

Prva je seveda Splošna deklaracija človekovih pravic, ki jo je 1. decembra 1948 v Parizu sprejela Generalna skupščina Združenih narodov. Splošna deklaracija človekovih pravic je rezultat Ustanovne listine Združenih narodov (San Francisco, 26. junij 1945, 51 držav). S tem dokumentom so se države članice zavezale k ohranjanju mednarodnega miru in varnosti, razvijanju prijateljskih odnosov in medsebojnega sodelovanja, spodbujanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin brez kakršnega koli razlikovanja glede na raso, barvo, spol, jezik, religijo, političnih ali drugih prepričanj, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršnekoli druge okoliščine. S sprejetjem Splošne deklaracije človekovih pravic Združeni narodi (ZN) zagotavljajo enake standarde za vse države.

Države članice sodelujejo pri zagotavljanju enakega obravnavanja vsem državljanom, bogatim ali revnim, močnim ali šibkim, moškimi ali ženskami. Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Vsakdo ima pravico do življenja, do prostosti in do osebne varnosti; vsakdo ima pravico do svobodne misli; nikogar se ne sme mučiti ali z njim surovo, nečloveško ali ponižujoče ravnati; vsakdo ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pri pristojnih državnih sodnih oblasteh; vsi so enaki pred zakonom, vsi, brez diskriminacije, imajo pravico do enakega pravnega varstva, vsakdo ima pravico do svobodnega gibanja, do državljanstva, pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino, vsakdo ima pravico do enakega plačila za enako delo.

Čeprav deklaracija ni zavezujoč akt, ima velik moralni pomen, saj jo je sprejelo mnogo držav. ZN so sprejeli tudi številne mednarodne sporazume, med katerimi sta najbolj pomembna Mednarodna pakta: Prvi se nanaša na gospodarske, družbene in kulturne vrednote, drugi pa obravnava politične in državljanske pravice. Deklaracija, sporazumi in protokoli so oblikovali tako imenovano Mednarodno listino o človekovih pravicah.

(<http://www.un.org/fr/rights/overview/index.shtml>)

Upoštevati moramo, kot v zadnjih letih navajajo avtorji, med njimi tudi Antonio Cassese, da Splošna deklaracija ne upošteva pluralnosti prvotnih vidikov kulture, na primer afriške ali azijske.

*Najti bi morali pogum, da bi živeli in se izobraževali
v smeri medsebojne izmenjave, ki je temeljna paradigma
odprtosti in dajanja drugemu;
to bi bila revolucija tako na področju
medosebne dinamike kot tudi v instituciji.
(Ricoeur, 1997)*

UNESCO je 19. septembra 1981 v Parizu razglasil Splošno islamsko deklaracijo o človekovih pravicah, kateri je leta 1980 sledila Kairska deklaracija o človekovih pravicah v islamu. Oba dokumenta izražata razumevanje islamskih ljudi in skupnosti. Prvi člen Kairske deklaracije določa, da:

(a) Vsi ljudje tvorijo eno družino, katere člane združuje predanost bogu in to, da so Adamovi potomci. Vsi ljudje so z vidika temeljnega človeškega dostojanstva in temeljnih obveznosti in odgovornosti enaki, brez kakršnekoli diskriminacije na podlagi rase, barve kože, jezika, spola, veroizpovedi, politične pripadnosti, družbenega položaja ali katerega drugega vidika. Resnična vera je jamstvo za izboljšanje takšnega dostojanstva na poti do človeške popolnosti.

(b) Vsi ljudje so božji podložniki in tisti, ki jih ima bog najrajši, so tisti, ki koristijo preostalim njegovim subjektom, in nihče nima prednosti pred drugim, razen na podlagi pobožnosti in dobrih del.

Generalna skupščina ZN je 8. marca 1999 sprejela Deklaracijo o pravici in odgovornosti posameznikov, skupin in družbenih organizacij za spodbujanje in varstvo splošno priznanih človekovih pravic in temeljnih svoboščin (resolucija 53/144). Ta listina je pomembna, saj ponovno potrjuje pomembnost mednarodnega sodelovanja. Njen glavni namen je opozoriti svet na problematiko

o pravicah in dolžnostih posameznikov, skupin in uradnikov ter spodbujati in ščititi svobode in splošne človekove pravice.

15 člen pravi:

Država je odgovorna za spodbujanje in pospeševanje poučevanja o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah na vseh ravneh izobraževanja, njena odgovornost je tudi zagotoviti, da se v vse programe za usposabljanje pravnikov, policistov, oboroženih sil in državnih uradnikov vključijo ustrezni elementi poučevanja o človekovih pravicah.

16 člen pravi:

Posamezniki, nevladne organizacije in druge pomembne ustanove imajo pomembno vlogo pri ozaveščanju javnosti o vprašanjih, ki se nanašajo na vse človekove pravice in temeljne svoboščine, prek vzgoje, usposabljanja in raziskovanja na teh področjih, da bi še okrepili razumevanje, strpnost, mir in prijateljske odnose med narodi in med vsemi rasnimi in verskimi skupnostmi z upoštevanjem različnih družb in skupnosti, v katerih izvajajo svoje dejavnosti.

Kako naj učitelji, pedagogi in ostali, ki so odgovorni za izobraževanje, delujejo kot zagovorniki in promotorji institucionalnih človekovih pravic, zlasti otrokovih pravic, saj so ti učenci in ljudje?

Deklaracija o otrokovih pravicah (20. november 1959) razglša, da imamo ljudje dolžnost, da otrokom nudimo najboljše, kar jim lahko. Ker je otrok fizično in intelektualno nezrel, potrebuje posebno skrb in zaščito, tako pred in po rojstvu.

To vsebuje velike spremembe na izobraževalni ravni in predvsem prizadevanje za večjo skladnost med moralnimi načeli in ukrepi.
(ManIntyre, 1988)

Po svetu je mnogo otrok, ki živijo v negotovih razmerah, zato jim moramo posvetiti posebno pozornost in hkrati upoštevati njihove tradicije in kulturne vrednote. Generalna skupščina ZN je zato leta 1989 sprejela Konvencijo o

otrokovih pravicah. Konvencijo je sprejelo 151 držav – razen ZDA in Somalije. Italija je 27. maja 1991 ratificirala Konvencijo (zakon št. 176) in se zavezala, da bo prilagodila svojo zakonodajo vrednotam in načelom Konvencije o otrokovih pravicah. Otroci so tako postali vrednota mednarodne skupnosti.

3. člen pravi:

- 1. Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, morajo biti otrokove koristi glavno vodilo.*
- 2. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo otroku zagotovile takšno varstvo in skrb, kakršno je potrebno za njegovo blaginjo, upoštevaje pravice in dolžnosti staršev, zakonitih skrbnikov ali drugih posameznikov, ki so zakonsko odgovorni za otroka, in da bodo v ta namen sprejele vse ustrezne zakonodajne in upravne ukrepe.*
- 3. Države pogodbenice zagotovijo, da se bodo ustanove, službe in zavodi, odgovorni za skrb ali varstvo otrok, prilagodili normam, ki so jih predpisale pristojne oblasti, še posebej na področju varnosti, zdravja ter števila in usposobljenosti osebja, pa tudi zajamčile ustrezen nadzor.*

V 28. členu države pogodbenice priznavajo otrokovo pravico do izobraževanja. Da bi to pravico dosegli postopoma in na podlagi enakih možnosti, so uvedli obvezno osnovnošolsko izobraževanje, ki bo brezplačno in dostopno vsem.

29. člen razglša, da se države pogodbenice strinjajo, da mora biti izobraževanje otrok usmerjeno:

- a) k popolnemu razvoju otrokove osebnosti, nadarjenosti ter umskih in telesnih sposobnosti;*
- b) h krepitvi spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter načel, določenih z Ustanovno listino Združenih narodov;*
- c) h krepitvi spoštovanja do otrokovih staršev, njegove kulturne identitete, jezika in vrednot, nacionalnih vrednot države, v kateri otrok prebiva, država, iz katere morda izhaja, in do civilizacij, različnih od njegove;*
- d) k pripravi otroka na odgovorno življenje v svobodni družbi, v duhu razumevanja, miru, strpnosti, enakosti med spoloma in prijateljstva med vsemi*

narodi, etničnimi, narodnimi in verskimi skupinami in osebami staroselskega porekla;

e) h krepitvi spoštovanja do naravnega okolja.

30. člen pravi:

V tistih državah, v katerih živijo etnične, verske ali jezikovne manjšine ali osebe staroselskega porekla, otroku, ki pripada taki manjšini ali ki je staroselec, ne sme biti vzeta pravica, da skupaj z drugimi člani svoje skupine uživa svojo lastno kulturo, izpoveduje in izraža svojo lastno vero in da uporablja svoj lastni jezik.

Evropski parlament je 25. januarja 1996 v Strasbourgu sprejel Evropsko konvencijo o uresničevanju otrokovih pravic. 15. oktobra 1978 so v Parizu razglasili Deklaracijo o pravicah živali. Tudi narava in živali imajo pravice; živali je treba razumeti, spoštovati in ljubiti vse od rojstva.

1. člen:

Vse živali se rojevajo enakopravne pred naravo in življenjem in imajo enake pravice do bivanja.

2. člen:

Vsaka žival ima pravico do spoštovanja. Človek, tudi sam živalska vrsta, si ne more lastiti pravico do ubijanja drugih živali. Njegova dolžnost je, da vse svoje znanje uporablja tudi za varstvo živali. Vsaka žival ima pravico do človekove skrbi, zdravljenja in varstva

(<http://www.un.org/fr/documents/udhr/>;

<http://www.un.org/fr/events/humanrightsday>, <http://www.unicri.it/>)

2.2.2 Naše skupne vrednote

Svet Evrope je mednarodna organizacija, ki spodbuja sodelovanje med vsemi državami Evrope na področju pravnih standardov, človekovih pravic, demokratičnega razvoja, pravne države in kulturnega sodelovanja. Ustanovljena je bila 5. maja 1949 z Londonskim sporazumom in ima 47 držav članic.

Sedež Sveta Evrope se nahaja v Strasbourgu v Franciji. Cilj Sveta Evrope je doseči večjo enotnost med državami članicami z namenom varovanja in

uresničevanja idealov in načel, ki so njihova skupna dediščina, ter pospeševanja njihovega gospodarskega in socialnega napredka. Priporočila Sveta Evrope niso zavezujoča, sprejeti pa jih morajo vse države članice.

Temeljni cilji Sveta Evrope so braniti človekove pravice, pluralistično demokracijo in pravno državo; spodbujati ozaveščanje ter razvoj kulturne identitete Evrope in njene raznolikosti; najti skupne rešitve za probleme, s katerimi se sooča evropska družba; razvijati demokratično stabilnost v Evropi s podpiranjem političnih, pravosodnih in ustavnih reform. Svet Evrope, ki je mednarodna organizacija, ni povezan s Svetom Evropske unije in Evropskim svetom, ki sta telesi Evropske unije.

Svet je prostor, v katerem izražamo svojo identiteto.

(Tonino Bello)

Evropska unija (EU) je ustanovljena na vrednotah, ki spoštujejo človeško dostojanstvo, svobodo, demokracijo, enakost, vladavino prava in človekove pravice, vključno s pravicami etničnih manjšin. Te vrednote, zapisane v 1. in 2. členu Pogodbe o Evropski uniji, so skupne vsem državam članicam. Družbo vsake države članice označuje pluralizem, nediskriminacija, strpnost, solidarnost in enake možnosti za ženske in moške. Te vrednote so še posebej pomembne, saj so predpogoj za vstop v EU (kot navaja člen I-58) in v primeru kršitve se lahko državo članico izključi iz EU (člen I-59).

Pogodba o Ustavi za Evropo, ki so jo države članice podpisale 29. oktobra 2004 v Rimu in je povzeta po Ustanovni listini ZN, vključuje Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in vrsto novih vrednot, kot so človeško dostojanstvo, enakost in pravice etničnih manjšin.

I-1. člen - Ustanovitev Unije:

(1) Na podlagi volje državljanov in držav Evrope, da gradijo skupno prihodnost, se s to ustavo ustanavlja Evropska unija, na katero države članice prenašajo pristojnosti za uresničevanje svojih skupnih ciljev. Unija usklajuje politike držav članic zaradi doseganja teh ciljev in na način, svojstven skupnosti izvaja pristojnosti, ki so ji dodeljene.

(2) Unija je odprta za vse evropske države, ki upoštevajo njene vrednote in so predane njihovemu skupnemu uveljavljanju.

I-2. člen - Vrednote Unije:

Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin. Te vrednote so skupne vsem državam članicam v družbi, ki jo označujejo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost in enakost med ženskami in moškimi.

2.2.3 Poudarki

Duhovna in kulturna dediščina Evrope temelji na grški filozofiji, rimskem pravu, krščanstvu, humanizmu in razsvetljenstvu. V duhovnem smislu evropske skupne vrednote in razmišljanje temeljijo na edinstvenem medsebojnem izmenjavanju in vplivu treh pristopov: *franco-racionalističnem, anglo-empiričnem in german-idealističnem pristopu.*

Svoboda, človeško dostojanstvo, odgovornost in solidarnost so temeljne vrednote, katere poskušajo demokratične institucije zaščititi in okrepiti. Vsi ti elementi so del skupne duhovne in kulturne dediščine.

Temeljne vrednote EU so: spoštovanje človeškega dostojanstva; temeljne pravice, ki vključujejo pravice skupnosti in družin; svoboda, demokracija, enakost in pravna država. Države članice – v katerih prevladujejo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost, odgovornost in enakost splošno – si delijo te vrednote.

Evropski integracijski proces mora preseči umetni koncept suverenosti naroda z uvedbo načela subsidiarnosti v politično prakso. Evropa mora tudi okrepiti naravno in zgodovinsko razvite skupnosti, iz katerih izvirajo in katerih pripadniki se čutijo. Na ta način lahko princip subsidiarnosti realizira idejo o Evropi kot 'skupnost skupnosti'.

Oblikujmo vrednote:

Svoboda

Svoboda naj bi zajemala tri vidike: a) posameznik mora biti sposoben sprejemati odločitve, b) sprejemanje odločitev mu ne sme biti preprečeno in c) biti mora sposoben ukrepati. Natančneje lahko opredelimo svobodo gibanja, svobodo misli, zavesti in religije, svobodo mnenja in izražanja.

Demokracija

V resnično demokratični družbi ima večina prebivalstva aktivno in ne pasivno vlogo. Demokracija je družbena ureditev, kjer se pravice in dolžnosti posameznika razume in spoštuje. Izraz demokracija pogosto enačijo s političnim liberalizmom, zaradi česar je postala sinonim za temeljne pravice, kot so svoboda religije, govora in združevanja, ter enakosti pred zakonom.

Človeško dostojanstvo in spoštovanje človekovih pravic

Vsi ljudje imajo pravico biti spoštovani in obravnavani pošteno, ne glede na raso, spol, poreklo, družbeni položaj, jezik, vero, politično prepričanje, starost ali zdravje.

EU spoštuje temeljna načela za zaščito človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih zagotavlja Evropska konvencija (podpisana 4. novembra 1950). Kot je predvideno s skupnimi ustavnimi tradicijami držav članic, so omenjene pravice temeljna načela komunitarnega prava. Evropska ustava jasno podpira pravice pripadnikov etničnih manjšin.

Ustavna država (pravna država)

Pravna država pomeni, da mora vladna delovati v skladu z zakoni države.

Solidarnost

EU spodbuja solidarnost znotraj njenih meja, zagotavlja podporo ljudem in območjem, ki so v neugodnem položaju, zunaj njenih meja pa se bori proti revščini v šibkejših državah.

Strpnost

Kaj je strpnost? To je posledica človečnosti. Vsi imamo slabosti in napake; odpustimo drug drugemu neumnosti – to je prvi zakon narave. Tako Voltaire opisuje strpnost v Filozofskem slovarju. Ljudje imajo različne genetske zapuščine, okoljske pogoje in kulturne identitete. Čeprav so nekatere razlike pozitivne, nam katere druge morda ne ustrezajo.

Razumeti moramo, da socialno življenje od nas zahteva strpnost tudi v primerih, ko nam to ni po godu, saj nam to koristi. Edini način, da živimo v miru z drugimi je, da se naučimo sprejemati drugačnost. Toda kje je meja strpnosti? Če nekdo pride v prostor in prižge cigareto, ali moramo biti v tem primeru strpni? Kaj pa, ko gremo na potovanje v drugo državo, ali moramo sprejeti njihove lokalne navade? Četudi so te proti našim načelom? V demokraciji odloča večina. Torej, kako si manjšine zagotovijo, da bodo njihovi pogledi in vrednote spoštovani?

Enakost

"V stanju narave ... vsi ljudje se rodijo enaki, vendar ne morejo ostati enaki. Zaradi družbe so izgubili enakost, in le s pravno zaščito jo lahko ponovno pridobijo. "

(Charles de Montesquieu, politični filozof)

Načelo enakosti je nastalo v času razsvetljenstva. Danes pa je del Splošne deklaracije človekovih pravic. V 1. členu je zapisano: »Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice«. Čeprav naj bi si bili enaki, lahko v realnem življenju opazimo dosti neenakosti.

Mir

Filozof Immanuel Kant nas je že pred več kot dvemi stoletji učil, da miru ne bi smeli zamenjevati z le "začasno odsotnostjo vojne". Pravi mir je »nezmožnost vojne«, dosežemo pa ga lahko tako, da popolnoma odpravimo nevarnosti vojne.

Ta cilj bomo dosegli le, ko bomo konflikte prenehali reševati z uporabo sile in jih pričeli reševati na podlagi zakona. Le z ustanovitvijo mednarodne svetovne organizacije bi bilo to mogoče (ZN – Združeni narodi ali Organizacija združenih narodov – je pravzaprav prvi korak v to smer). Če bi se odločili in tej organizaciji dali moč za reševanje sporov, bi ustvarili prostor pravice za vse narode, prostor kot je civilno sodišče znotraj posamezne države.

Italijanska ustava (11. člen) zavrača vojno in sprejema omejitve suverenosti, da je lahko del mednarodnih institucij, ki spodbujajo mir in pravičnost med narodi. Daw Aung San Suu Kyi, pro-demokratska voditeljica iz Burme in prejemnica Nobelove nagrade za mir, pravi: "Zdaj je jasno, da bi moral mir biti več kot le odsotnost vojne, moral bi biti pozitivna sila, ki preprečuje uporabo nasilja kot sredstva za reševanje problemov človeške družbe. Pravosodje bi moralo ne le nadzorovati negativne lastnosti človeške narave, ampak bi moralo tudi spodbujati čut za pravičnost, sočutje in prijateljstvo."

EU si za mir prizadeva z zunanjo in varnostno politiko in z namestitvijo vojaških sil na mirovnih odpravah in mirovnih operacijah. Misija v Republiki Kongo se je pravkar končala. Tam je bila vojska EU, medtem ko se vojaki EU trenutno nahajajo na mirovni misiji v Bosni in Hercegovini.

(<http://www.centroineuropa.it/index.php?option=content&task=view&id=122>,
<http://futurum2005.eun.org/ww/it/pub/futurum2005/values/values.htm>)

2.3 Vrednote v izobraževalnih oseh

Za realizacijo Prosocialnega kodeksa miru bi bilo omenjene vrednote potrebno uvrstiti v izobraževalne osi. Izobraževalne osi je vzgojno-izobraževalni program, ki nas uči kako naj sprejemamo, udejanjamo in uresničujemo vrednote.

Mednarodna komisija o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, ki ji predseduje Jacques Delors, v poročilu z naslovom Učenje - skriti zaklad navaja štiri stebre izobraževanja:

- učiti se vedeti, da bi razumeli;
- učiti se delati, da bi znali ustvarjati;
- učiti se živeti skupaj, da bi znali sodelovati z drugimi ljudmi;
- učiti se biti, da bi razvili svojo osebnost, delovali z avtonomijo, presojo in z odgovornostjo.

Komisija daje poudarek na tretji steber, ki opisuje temelj izobraževanja – učiti se, da bi znali živeti skupaj.

Izobraževalne osi so praktični in učinkoviti elementi izobraževanja, ki otroku omogočajo razvoj sposobnosti, ki so pomembne za:

- ustvarjanje zavesti o tem, kako pomembno je živeti v harmoniji med seboj in z okoljem;
- razvoj sposobnosti medosebne komunikacije, da bi spodbujali razumevanje, sprejemanje in strpnost;
- omogočanje, da bi otroci znali dajati in prejemati;
- ustvarjanje zavesti o solidarnosti in medsebojnih odnosih.

Izobraževalne osi temeljijo na različnih pristopih, tehnikah in sredstvih, saj je njihov namen zagotoviti, da bodo posredovane na najbolj smiseln in učinkovit način.

V spodnji tabeli so vrednote vključene v izobraževalne osi:

Referenčne vrednote	Izobraževalne osi (moje vrednote in vrednote drugih)
Človekovo dostojanstvo: • svoboda • enotnost • enakost • spoštovanje • različnost	Sprejemanje in priznavanje drugih Razvoj osebne in družbene identitete (v odnosih) Preizkušanje svobode s samozavedanjem
Človeško dostojanstvo: • svoboda • enotnost • enakost • spoštovanje • različnost	Izobraževanje za civilno in demokratično skupno življenje.
• enotnost • solidarnost • vključevanje	Da bi razvili: • lojalnost • odgovornost • empatijo
Človeško dostojanstvo: • edinstvenost osebe • različnost kot bogastvo	Sprejemanje svojih napak in napak drugih. Izkoristiti izzive, da bi postali boljši človek (učenje iz porazov)
Spoštovanje drugih oseb in predmetov (svojih in tujih)	Skrb za okolje Razviti čut za skupno dobro Pripravljenost deliti in biti skrbni

2.4 Osnovna načela prosocialnosti

Izobraževalne osi so osnovni element Prosocialnega kodeksa miru. Postopek realizacije kodeksa prevaja vrednote v »šifre«, ki vključujejo ideje, načela in ukrepe, s katerimi lahko vgradimo vrednote v izobraževalni proces.

Šifre se nato pretvori v osnovna načela, ki jih razumejo tudi otroci na zelo sočustven in čustven način.

Spodnja tabela prikazuje postopek, s katerim izobraževalne osi postanejo osnovna načela.

Referenčne vrednote	Izobraževalne osi (moje vrednote in vrednote drugih)	Cilji	Osnovna načela kodeksa miru
Človekovo dostojanstvo: • svoboda • enotnost • enakost • spoštovanje • različnost	Sprejemanje in priznavanje drugih Razvoj osebne in družbene identitete (v odnosih) Preizkušanje svobode s samozavedanjem	Izboljšati vedenje ljudi Prepoznati druge Aktivno poslušati sebe in druge Izboljšati identiteto Izboljšati identiteto drugih	1 Pozdravljanje je super! 2 Poslušajmo se
Človekovo dostojanstvo: • svoboda • enotnost • enakost • spoštovanje • različnost	Izobraževanje za civilno in demokratično skupno življenje.	Živeti civilno in demokratično skupno življenje Nakloniti čas drugim in situaciji Odražati misli drugih	4 Bodimo miroljubni 3 Zgled je vreden več kot tisoč besed
• enotnost • solidarnost • vključevanje	Da bi razvili: • lojalnost • odgovornost • empatijo	Z razvijanjem občutka zvestobe, odgovornosti in empatije preprečevati nasilna vedenja, sprejemati težave in srečo drugih.	5 Ti si jaz – jaz sem ti
Človekovo dostojanstvo: • edinstvenost osebe • različnost kot bogastvo	Sprejemanje svojih napak in napak drugih. Izkoristiti probleme, da bi postali boljši človek (učenje iz porazov).	Sprejemanje svojih napak in napak drugih. Izkoristiti probleme, da bi postali boljši človek.	6 Vsak ima pozitivne lastnosti 7 Ne skrbi, opraviči se!
Spoštovanje drugih oseb in predmetov (svojih in tujih)		Opravljanje okoljevarstvena dela, katerih namen je spoštovanje vsega, kar nas obdaja, tudi živali.	8 Spoštuj okolje, ki te obdaja

Osnovna načela so:

POZDRAVLJANJE JE SUPER

*»Bodi prijazen z ljudmi, ki jih srečaš na poti navzgor,
ker jih boš srečal na poti navzdol« (W. Miener).*

Pozdrav je zdrava in preprosta gesta, zato včasih pozabimo nanjo. Je kretnja, ki osreči tako tistega, ki pozdravlja, kot tudi tistega, ki prejme pozdrav. V naših mestih skoraj nihče nikogar ne pozna in vse se zelo hitro dogaja, zato je že pozdrav dovolj za vzpostavitev stika in vzajemnosti.

POSLUŠAJMO SE

*»Medtem ko poslušate, prenehajte z ostalimi aktivnostmi.
Sogovorniku namenite vso vašo pozornost in ga glejte, dokler govori.«*

Pri poslušanju gre za izmenjavo: ko poslušamo druge, se nam zdi, da koristimo le njim, vendar ko postanemo dobri poslušalci, pomagamo tudi sami sebi. Učinki poslušanja so različni: izkažemo spoštovanje, gradimo odnose, lahko ustvarjamo nove ideje ali najdemo medsebojno zaupanje.

BODIMO MIROLJUBNI

*»Lepo vedenje je srce intelligence, vonj civilizacije.
Niso jih izumili po naključju, ampak z namenom,
da bi živeli skupaj z drugimi, ne da bi se napadali med seboj (E. Loewthal).«*

Morda ni mogoče, da bi imeli radi vse ljudi, vendar pa smo lahko prijazni z vsemi in jim pozornost izkažemo z gestami, mislimi in dejanji.

ZGLED JE VREDEN VEČ KOT TISOČ BESED

Pisatelj D. Lawnolte je zapisal: *»Otroci se naučijo, kar živijo.«* Naši družbi primanjkuje pozitivnih vzornikov. Vloga šole ni le učiti, nuditi mora tudi dober zgled.

TI SI JAZ – JAZ SEM TI

»Empatija je glavni zaviralec človeške krutosti« (Goleman).

Empatija je zmožnost prepoznavanja čustev in občutkov drugih. To pomeni, da zaznavamo notranji svet nekoga drugega kot svojega in se zavedamo, da je, v primerjavi z našimi stališči, edinstven.

VSAK IMA TALENT

Vsakdo ima pozitivne lastnosti. Pomembno je, da otrokom in odraslim pomagamo odkrivati, se izobraževati in se razvijati. Občutek zadovoljstva pomaga pridobiti zaupanje v samega sebe in preprečuje, da bi z agresivnostjo dosegali cilje.

NE SKRBI, OPRAVIČI SE!

Vaja dela mojstra, pravi pregovor. Te besede pogosto pozabljamo. Napake moramo razumeti kot priložnosti za učenje, kot korak naprej. Možnost delati napake in jih nato popravljati, ne da bi ob tem dobili negativne občutke, krepi samozavest posameznika in zaupanje v lastne sposobnosti. Današnja družba ne priznava možnosti napak in s tem povzroča frustracije.

SPOŠTUJ OKOLJE, KI TE OBDAJA

Virtualni in elektronski svet nas opozarjata: »Mi smo zemlja, ljudje, rastline in živali, dež in oceani, dihanje gozdov in tok morje« (Listina o Zemlji podpisana na konferenci ZN, imenovani Vrh Zemlje; 1992). Zemlja je mati narava, ki bi jo morali razumeti, imeti radi, spoštovati in jo varovati, saj na njej živi 7 milijard ljudi. Ti prebivalci povzročajo gospodarske in družbene probleme, zato bi se morali naučiti deliti bogastvo in težave našega planeta. Pomagati otroku, da bo spoštoval okolje, v katerem živi, je prvi korak k poučevanju o skrbi za naš planet.

2.5 Kako uporabiti kodeks kot izobraževalno orodje

*»Izobrazba je pomemben element v boju,
kjer pomagamo našim otrokom in ljudem,
da ponovno odkrijejo svojo identiteto in jim
tako povrnemo samozaupanje.«*

Malcolm X

Vrednote so bistvenega pomena za učenje in izobraževanje, bodisi v šoli, doma ali v katerem koli drugem okolju, kjer živijo otroci. Vrednote je potrebno izkusiti in na njih morajo temeljiti osnovna načela v tej »navidezni škatli« za raziskovanje.

Pomembno je, da ustvarimo vzdušje, ki temelji na vrednotah. To pomeni, da moramo začeti z uvodnimi pripravami, kot so ustvariti prijeten prostor in dejavnosti, urediti učilnico na prosocialen način in izpopolnjevati metode, kot so aktivno poslušanje, metodičen pristop k spoznavanju, spoštovanju vlog in k pozitivnemu vrednotenju drugih.

Izobraževalni pristop mora biti eksperimentalen, participativen in prilagodljiv, omogočati in spodbujati mora uporabo vrednot. Prosocialni izobraževalni pristop je potrebno izvajati sistematično.

Opis prosocialnih izobraževalnih orodij sledi v petem poglavju. Orodja vključujejo praktične dejavnosti o vrednotah, prosocialne igre in različne metode, s katerimi bodo učitelji, drugi izobraževalci, starši in skrbniki otrokom pomagali raziskovati in razvijati osem osnovnih načel Prosocialnega kodeksa miru in tudi ostale vrednote.

S temi orodji lahko otroci поблиžje spoznajo vrednote in postanejo akterji Prosocialnega kodeksa miru. Otroci lahko te vrednote doživljajo na zelo sočuten in čustven način.

3. Skupnosti skrbnih izobraževalcev

3.1 Kaj so Skupnosti skrbnih izobraževalcev in kakšno vlogo imajo z vidika prosocialnosti

Izraz *izobraževanje*, ki stoji pred izrazom *skupnost*, se navezuje na skupino družbenih organizacij (tako formalnih kot neformalnih), ki so vključene v izobraževalni proces. Člani te družbene skupine so odrasli, ki izobražujejo. Njihova vloga je formalno priznana s strani institucij (učitelji), nekateri pa lahko izobražujejo tudi brez pravnega priznanja institucij. Ciljna skupina izobraževanja so mladi člani skupnosti ali otroci.

Jedro Skupnosti skrbnih izobraževalcev je sistem družbenih odnosov, v katerem mladi medsebojno vplivajo in od koder pridobivajo svoja (tudi spontana) pravila obnašanja. Odnosi, ki se razvijajo znotraj Skupnosti skrbnih izobraževalcev, delujejo po principu izmenjavanja: vsi posamezniki si medsebojno izmenjujejo izkušnje in na ta način izvajajo različne dolžnosti, ki so potrebne za upravljanje skupnosti.

Kljub temu, da je ta sistem zapleten, ima hkrati pozitivne lastnosti. Ena izmed njih je ta, da se vsak posameznik zaveda okolja, v katerem se nahaja. Z zavedanjem pa se izogibamo konfliktom: člani skupnosti poznajo svoje mesto v sistemu (npr. športni trenerji), saj če se ti med seboj ne strinjajo, lahko to vodi v izobraževalni konflikt.

Skupnosti skrbnih izobraževalcev so neke vrste vasi, kjer mostovi in ceste predstavljajo družbene odnose, ki neposredno vplivajo na otrokovo vzgojo in ga varujejo pred nasiljem. Tako kot v evropskih lokalnih skupnostih so tudi v izobraževalni vasi starši tisti, ki otroke učijo skupnostnih vrednot in izvajajo stalen izobraževalni 'pritisk'. Skupnosti skrbnih izobraževalcev so odprt sistem: znotraj prikazujejo dinamiko konflikta in obogatitev v relacijsko-jezikovnem smislu, navzven pa vključujejo sodelovanje tradicionalnega učenja, družino in prostor.

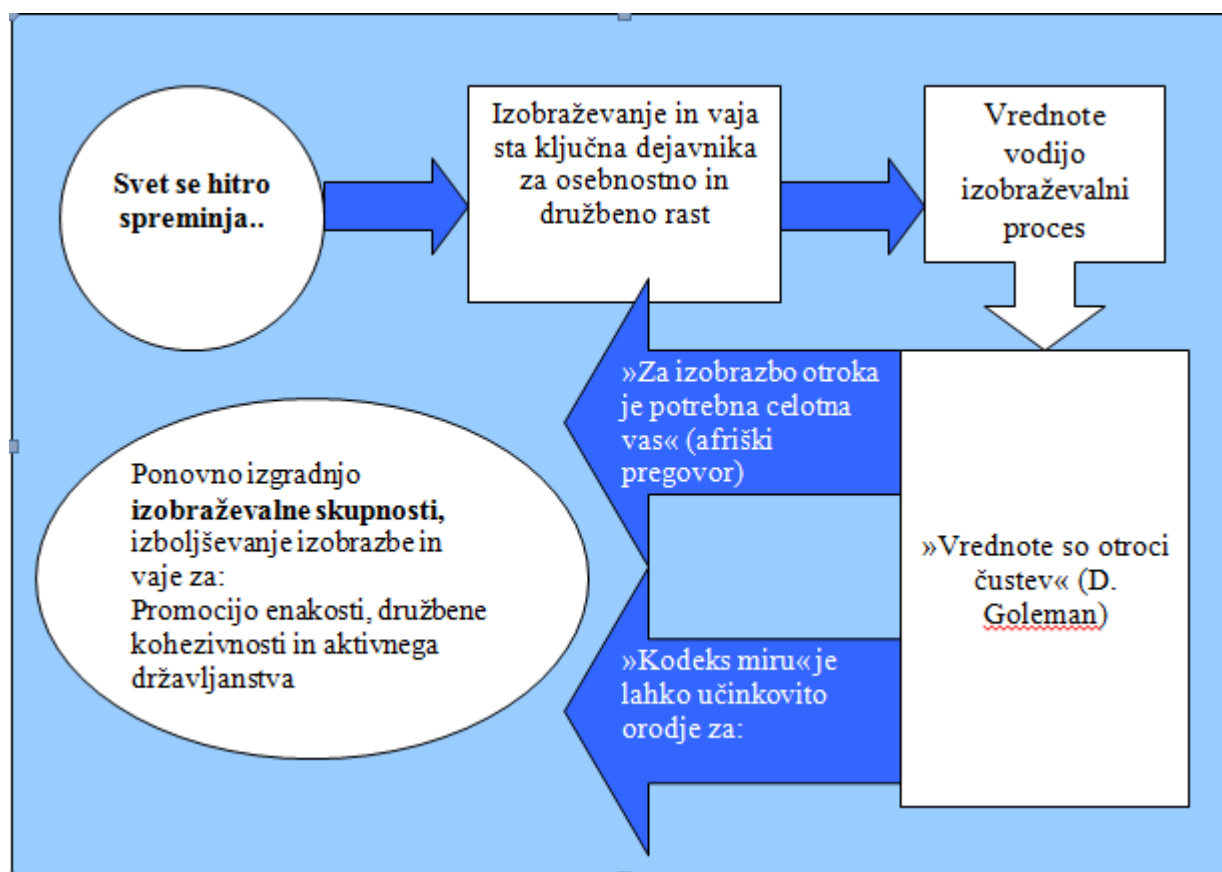
Biti del skupnosti je drugače kot biti član skupine: jedro skupnosti je zavedati se, da smo izobraževalci in da se odnosi gradijo s sodelovanjem. Sodelovanje

pomeni, da člani ne izobražujejo le v šolah, saj gre za medsebojno izobraževanje. S tega vidika je sistem Skupnosti skrbnih izobraževalcev jasen in hkrati zapleten, saj se neprestano razvija, da bi ustrezal vlogam članov v skupnosti.

3.2 Pomen rekonstruiranja izobraževalne skupnosti

Izobraževanje oziroma vzgajanje je dejavnost, ki je namenjena razvoju mentalnih, socialnih in fizičnih sposobnosti.

Beseda izobraževati (educate) izvira iz latinskega glagola *educare* (vleči), ki je izpeljan iz glagolov *educēre* (vzeti, vzeti nekaj iz nečesa drugega) in *ducēre* (voditi). Besedo izobraževati pogosto enačimo z besedo učiti. Razlika je v tem, da vzgoja oziroma izobrazba poučuje s pomočjo »komuniciranja«, medtem ko poučevanje vključuje širši način izobraževanja, saj vključuje tehnike, katerih namen je izboljšati kakovost in odkrivati skrite talente. Vzgajati pomeni 'začeti/od začetka' in ne 'doseči nekaj'. Z vzgajanjem postane posameznik 'večji človek', kar vodi k humanizaciji posameznika. Vzgajati pomeni podpirati posameznika med (iz)oblikovanjem lastne kulture.

J. Bruner je poudaril, da je človekov razvoj sestavljen iz dveh »zgodovin«: genetične, zaradi katere smo tekmovalni, in kulturne, saj posameznik (iz)oblikuje svojo kulturo iz predhodnih generacij. Zaradi te lastnosti smo ljudje prilagodljivi in lahko zmagujemo (ali izgublamo, saj je včasih človek lahko svoj največji

sovražnik). Pravzaprav samo ena generacija ločuje sodobnega človeka od barbarstva. Če se kar naenkrat ne bi več imeli možnosti izobraževati, bi človek kljub zmožnosti samoizobraževanja moral začeti iz nič, tako kot v kameni dobi.

Vzgajati pomeni pomagati posamezniku, da sam (iz)oblikuje svojo kulturo. Vedi, s katerima lahko dosežemo ta cilj, pa sta pedagogika in didaktika. Da bi se učili, potrebujemo čustvene sposobnosti in sposobnosti vzpostavljanja odnosov. V sodobni družbi, kjer je kultura dinamična in globalna (P. Levy), je potrebno spremeniti tradicionalni način učenja od podajanja znanja v sodelovanje.

Da bi bolje razumeli, zakaj menimo, da je za izboljšanje učnih procesov treba rekonstruirati izobraževalno skupnost, bi morali na kratko opisati dinamike, ki se pojavljajo v izobraževalnem okolju. V središču je učenec, ki pridobiva informacije preko interakcije z drugimi učenci in z okoljem. Afriški pregovor pravi: *»Da vzgojiš otroka, potrebuješ celo vas.« Skupnost je tista, ki vzgaja, in ne učitelj. Posameznik s šolanjem pridobi formalno izobrazbo, neformalno pa v družini, družbenih organizacijah in v okolju, v katerem živi.* Učenec ima prirojene učne sposobnosti (Montessori), zato je zanj sodelovanje med učiteljem in izobraževalno skupino spodbudno.

Naša ideja o vzgojni skupnosti je širša kot tista od Don Lorenza Milanija (katoliški duhovnik in pedagog, ki je leta 1960 pospešil vzajemno in kooperativno učenje na podeželnju v šoli Barbiana v Italiji), čigar ideje so temelj v sodobnem zahodnem izobraževalnem pristopu.

Splošno ogrodje

**»Za izobrazbo
otroka je potrebna
celotna vas«
(afriški pregovor)**

Definirajte nove koncepte (medkulturne) dinamične skupnosti:

Deljene in vajene **vrednote**
predstavljajo skupnost (kdo smo »mi«
/ kdo so drugačni kot »mi«

Obnovite izobraževalno skupnost:

Za odgovor na urgentno izobrazbo?
Za gradnjo družbene vključenosti

3.3 Kako prenoviti izobraževalno skupnost

Pokazala se je potreba po prenovi izobraževalne skupnosti, tako na lokalni kot na globalni ravni: šola sama ne more prevzeti odgovornosti za izobraževanje otrok, saj ti danes živijo v kompleksni družbi, ki se konstantno spreminja. Družbeni elementi pogosto delujejo na različne in včasih celo na kontradiktorne načine, kar negativno vpliva na otroke. Zato je pomembno, da povečamo možnosti dialoga in poiščemo skupne načine izobraževanja.

Obnoviti moramo idejo o **izobraževalni skupnosti** (ki se nanaša na pripadnost) kot šolski in izvenšolski organizaciji, ki bo pripomogla k razvoju družbenih

sposobnosti; pravzaprav so to dinamike aktivnega državljanstva.

To pomeni naslednje:

- učitelji in šolsko osebje morajo vzpostaviti in vzdrževati pozitiven medsebojni odnos, ki izvira iz medsebojnega priznavanja in upoštevanja sočloveka;
- uvesti bi morali metodološke novosti na področju izobraževanja, da bi sistematizirali ta pristop z učenci, družinami in lokalnimi skupnostmi;
- spodbujati moramo širši dialog med šolo, družinami in lokalno skupnostjo, da bi okrepili socialno dinamiko;
- oblikovati moramo osebno rast s pomočjo spoznavanja, razkrivanja in ravnanja s čustvi;
- s primeri moramo prikazovati kulturne zakonitosti, na katerih učenci lahko eksperimentirajo in spoznavajo, da potrebujemo splošno sprejeta pravila, ki temeljijo na dveh osnovnih načelih – pravicah in dolžnostih

- ta proces bi morali razširiti z lokalnega na globalnega, da bi ustvarili globalno kozmopolitansko družbo (A. Giddens) s spodbujanjem vrednot prijateljstva in izpolnjevanjem potreb, ki zaznamujejo naš čas.

V okviru tega pristopa je razvidno, da se mora šola radikalno spremeniti in postati steber družbe. Imeti bi morala centralno vlogo v družbi, da bi:

- oblikovala in razvijala učna orodja, ki bodo učencem omogočila lažje razumevanje naravnih, družbenih, kulturnih in antropoloških vidikov, s katerimi bodo upravljali v prihodnosti;
- dosegli horizontalno in vertikalno kontinuiteto. Slednja izraža potrebo po doživljenjskem vzgajanju oziroma izobraževanju, medtem ko horizontalna dimenzija poudarja potrebo po organiziranem sodelovanju učiteljev z mentorji izven šole;
- konstantno stremeli k vzpostavljanju pozitivnih odnosov, ki temeljijo na priznavanju vlog vsakega posameznika, in k doseganju izobraževalnih ciljev skupnosti;
- šola postala gonilna sila »izobraževalne skupnosti«, ki pripravlja ljudi na samostojno življenje in jih spodbuja, da bi ti vlagali v izobraževanje in bili aktivni državljani.

Cilj prosocioalnosti vključuje ustanovitev Izobraževalne skupnosti, ker:

- izobraževanje ni le kup tradicionalnih izobraževalnih problemov, kot so učni načrti, ocenjevanje in testi;
- šolanje je smiselno le znotraj širšega okvira ciljev, ki jih skupnost želi doseči z izobraževanjem.

NAMEN JE POVEZATI ČIMVEČ ŠOL Z NJIHOVO OKOLICO, DA BI:

- delili okvirne skupne vrednote;
- aktivirali izobraževalne procese;
- v šoli razvili koncept splošnega interesa;
- povzdignili zavest kulturnih zakonitosti, etike in solidarnosti;
- spodbujali usposabljanje;
- podpirali projekte;
- širili partnerstvo.

Predvideni dolgoročni rezultati, ki so glavni cilj izobraževalnih procesov, se nanašajo na izven šolsko okolje - **Šola v sodelovanju s starši in družinami.**

Namen interakcije med šolo, družinami in širšo skupnostjo je:

- prispevati k otrokovim izobraževalnim programom;
- sodelovati v aktivno-raziskovalnih dejavnostih;
- podpisati dogovor, ki temelji na skupnih vrednotah in strategijah, med šolo in starši;
- organizirati srečanja, da bi razpravljali o temah, katere bodo učenci obravnavali v razredu.

3.4 Glavne strategije za uresničitev ciljev Skupnosti skrbnih izobraževalcev

1. strategija: Ustvariti skrbno skupnost

Namen te strategije je ustvariti skrbno skupnost, ki temelji na sodelovanju in vabi vse zainteresirane, da prispevajo k reorganizaciji procesa šolanja. Ta strategija vključuje celotno šolsko osebje, učence, družine in skupnost. Ko vsakdo vpliva na oblikovanje vrednot in učnega načrta šole, to povečuje aktivno sodelovanje pri izvajanju reorganiziranega šolanja. Na dolgi rok bo ta proces pozitivno vplival na rezultate učencev.

2. strategija: Dati vrednotam glas, roke in noge

Cilj te strategije je z namernimi interakcijami in ustreznimi vajami, ki konkretno in jasno prikazujejo pet temeljnih vrednot s področja šolske kulture in atmosfere, dati vrednotam glas, roke in noge. To vključuje neposredno poučevanje petih temeljnih vrednot v razredu, odrasle kot vzornike (ki oblikujejo vrednote) in šolsko okolje, kjer se utrjuje pet temeljnih vrednot.

3. strategija: Deliti odgovornost z družinami, skupnostjo in učenci

Namen te strategije je delitev odgovornosti. Za vzpostavitev skrbne šolske skupnosti namreč poleg šole nosijo odgovornost tudi družine, skupnosti in učenci. Medtem ko je cilj prve strategije razširitev in vključitev družin in skupnosti, je namen tretje strategije aktivno sodelovanje družin in skupnosti, torej da ti postanejo aktivni člani skupnosti in niso le gostje.

4. strategija: Skupno vodstvo

Namen te strategije je vodenje skupnosti z oblikovanjem, omogočanjem in sodelovanjem. Rek Mahatme Gandhija »Bodi sam sprememba, ki si jo želiš v svetu.« je odličen nasvet za upravnike šol, ki želijo izboljšati kulturo in atmosfero šole. Ta strategija torej predlaga, da upravniki šol prenovijo oziroma rekonstruirajo temeljne vrednote in učni načrt v sodelovanju z učenci, učitelji, šolskim osebjem, družinami in člani skupnosti, saj to vpliva na spremembe v vedenju pri tistih, ki sodelujejo.

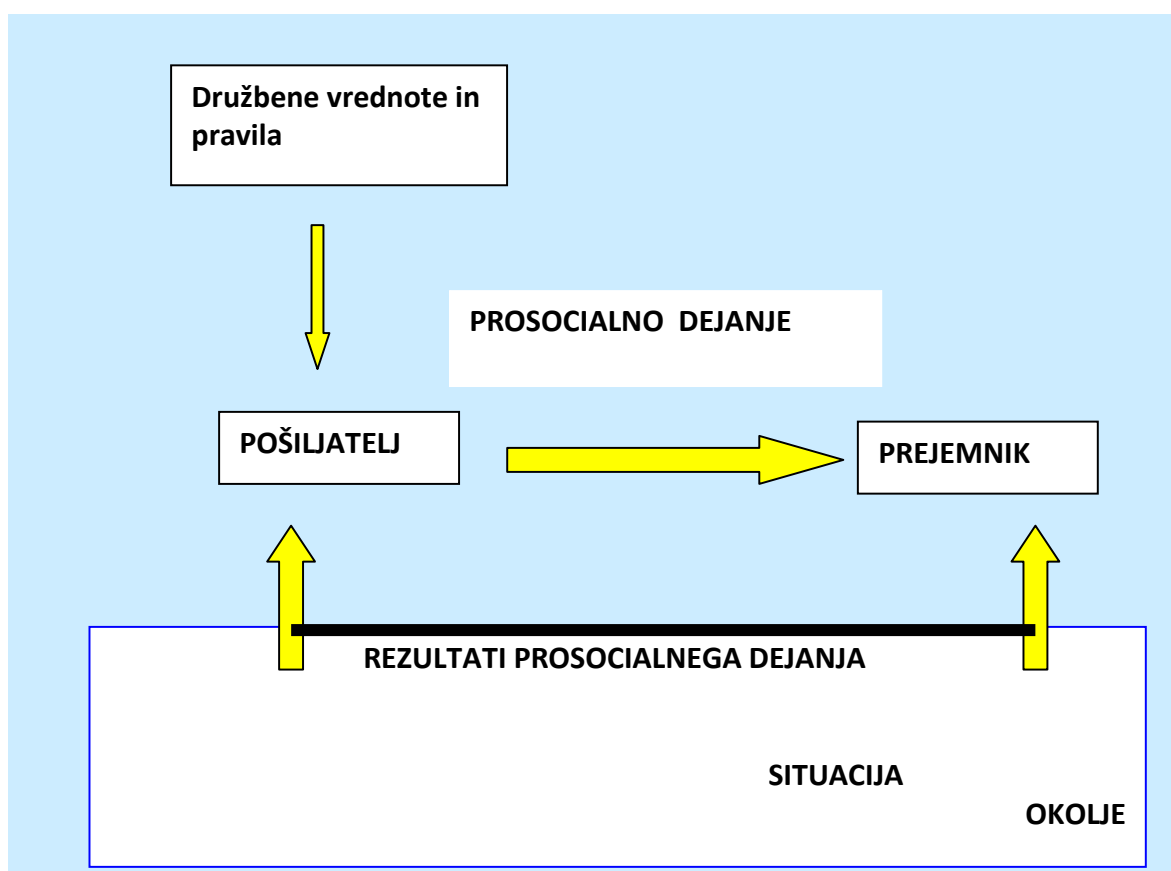
5. strategija: Podpreti vrednote s prakso in politiko

Cilj te strategije je podpreti pet temeljnih vrednot z ustreznimi praksami, ki temeljijo na dokazih in so preizkušene, ter s specifičnimi politikami, ki obravnavajo institucionalne dejavnike, ki vzpostavljajo trajnostne spremembe v šolski kulturi in atmosferi. Politika poda uradni pečat in strategija postane del prakse.

4. Poučevanje prosocialnosti: od pedagoške pismenosti do didaktične metodologije

4.1 Kako in kje poučevati prosocialnost

Prosocialno vedenje ima **pozitivne učinke tako na pošiljatelja kot na prejemnika**.

Šola je za učenje prosocialnosti najboljše okolje, kjer otroci in najstniki, poleg tega, da se učijo pomembnih dejstev za njihov osebni razvoj, spoznavajo načine za vzpostavljanje odnosov z vrstniki in odraslimi. Šolske izkušnje lahko pripomorejo k razvijanju prosocialnega vedenja z **namerno** in sistematično **vzgojo**, realizirano s pomočjo posebnega učnega načrta.

Vendar pa bi bilo iluzorno misliti, da je možno prosocialnost **naučiti** z omejevanjem in izvajanjem didaktičnih orodij, saj še vedno obstajajo razlike med vedenjem učitelja in vedenjem učencev. Slednje konstantno spodbuja vedenje

izobraževalca: neposredno, v interakciji z učenci, in posredno, ko učenci opazujejo vedenje učitelja v interakciji z drugimi ljudmi tako v šoli kot izven šole. Učitelj, ki razume stališča in čustva drugih, ki želi doseči svoj namen s tem, da spoštuje druge, ki lahko izraža svoja mnenja in čustva, ki se kreativno spopade z lastnimi težavami, trenji in medosebnimi spori in jih tudi reši, ki sprejema odločitve, in ki vključujejo zadoščenje oklevanja, bo resnično povečal možnost, da bodo njegovi učenci njegovo vedenje ponotranjili in imeli podobno prosocialno vedenje (**emulacijsko učenje**).

V središču otrokovega izobraževanja ni le šola. Pomembno je, da otroka povsod obkrožajo vrednote prosocialnosti: v družini, športni skupnosti, družbi in v formalnem ter neformalnem izobraževanju. Kar potrebujemo, je vas, saj kot pravi afriški pregovor: »Da vzgojiš otroka, potrebuješ celo vas.« Skupnost je tista, ki vzgaja, in ne učitelji.

Učenec pridobi svoja znanja oziroma sposobnosti s pomočjo formalnega izobraževanja (šola) in in neformalnega izobraževanja preko izobraževalnih organizacij (družina, župnijski rekreacijski centri, športe skupnosti, itn.). Vzgajanje v smeri prosocialnosti pomeni uporabo namenov Prosocialnega kodeksa miru, kar pomeni:

- povečati frekvenco **pozitivnega ravnanja**;
- dati prednost komunikaciji in **pozitivnemu razvoju**;
- **sodelovati**;
- večkrat občutiti **empatijo**;

Izobraževanje in vaje 2020 (ET 2020)

3. Spodbujanje
enakosti, družbene
kohezivnosti, aktivnega
državljanstva

Najboljši pristop

- Enaki možni družbeni scenariji
- Nov koncept skupnosti
- Model za prenovo izobraževalne skupnosti
- Model za razvoj družbenega vključevanja
- Model »kode za skupnost dinamičnega učenja« prilagojen za dinamične družbene sisteme in šibke vezi
- Preprečevanje nasilja

- razvijati sposobnost za **reševanje problemov** in za vzpostavljanje **kreativnih odnosov**;
- spodbujati **šolanje čustev**, kar pomeni aktivacijo procesa osebne rasti s priznavanjem, razumevanjem in upravljanjem čustev;
- spodbujati **univerzalne vrednote skupnega življenja** (»Vrednote so otroci čustev« D. Goleman): solidarnost, mir, družabnost, deljenje, sodelovanje, spoštovanje, sprejemanje in priznavanje različnosti, bogastvo, psihološki wellness, enotnost;
- razviti čut **pripadnosti** in izboljšati učne sposobnosti.

Namen je ustvariti državljana, ki sprejema izzive današnje dobe za bolj multikulturno, multietnično in multireligiozno družbo. Na ta način učenci spoznajo **pravila**, na katerih temeljijo družbene organizacije in skupek vrednot.

Obstaja možnost, da ustvarimo osnovne elemente, da bi razumeli, delili, pomagali in sodelovali v skladu z osnovnimi vrednotami ustave posamezne države in Ustave evropske unije. »**Dajati in prejemati, prejemati in dajati**«, sta dva pomembna dejanja, ki bi ju morala naša družba izvajati.

4.2 Vloga motiviranosti šolskega osebja

Šola je center prosocialnega procesa, zato je motiviranost šolskega osebja bistvenega pomena za doseg izobraževanih/vzgojnih ciljev.

Cilji Prosocialnega kodeksa miru:

- razviti poklicne in človeške kompetence šolskega osebja
- šola ima pomembno vlogo
- postaviti šolo v središče

Prehod k tekoči družbi (Z. Bauman) ponuja mladim priložnosti, vendar hkrati zmanjšuje vrednote in učne prakse, ki so potrebne za vzpostavljanje in upravljanje pozitivnih medosebnih odnosov. Ta pojav se je povečal v zadnjih letih in je privedel do 'izobraževalne stiske'. V osnovnih šolah, na primer, so otroci, ki imajo težave s koncentracijo in pozornostjo, nimajo veliko motivacije in so tako egocentrični, da niso zmožni zaznavati čustev in potreb drugih. Vse to vodi v nasilje in nespoštovanje, ki sta prva znaka ustrahovanja.

Tradicionalni izobraževalni pristop se osredotoča na odločnost, nagrajevanje, kaznovanje, kompromise, očitane ipd. Učitelji so pogosto razočarani in se jim zdi, da so skrenili s poti. Težavo lahko premagamo z izkušnjami, ki jih pridobimo z uporabo Prosocialnega kodeksa miru, se pravi z izdelavo vzgojnih oziroma izobraževalnih strategij, ki temeljijo na preprečevanju. Prosocialni pristop omogoča, da pozitivno prilagodimo dinamike odnosov med učenci samimi in prav tako med učenci in učitelji. To pripomore h komunikaciji in k učenju.

Ta pristop je pomemben tudi pri komuniciranju z družinami in izvenšolskimi organizacijami, saj omogoča širiti zaupanje in sodelovanje. Nikoli ni lahko s starši govoriti o otrokovih težavah, ne da bi ti postali defenzivni. Deliti izkušnje iz šole in izven nje in jih sestaviti v vedenjski kodeks je ustrezno orodje za izvajanje izobraževalnih procesov, ob tem pa postane tudi način razmišljanja in obogati posameznika. Z drugimi besedami, Prosocialni kodeks miru izboljša poklicna življenja tako učiteljev kot šolskega osebja v obdobju, ko ni enostavno biti učitelj. Kodeks daje šoli pomembno vlogo in jo postavi v središče skupnosti.

4.3 Trije uvodni koraki

Za izvedbo prosocialnih metod bi morali upoštevati sledeče pomembne korake:

- a. Spisati je potrebno dokumentacijo za šole v vseh sodelujočih državah
- b. Razviti sodelovanje znotraj izobraževalnih ekip. Sposobnosti odnosov se naučimo s tekmovanjem (emulacijo), saj bo vzgojna pot Prosocialnega kodeksa miru brez sodelovanja neuspešna. Na primer, tehnike spoznavanja oziroma pozdravljanja in aktivno poslušanje ne bosta prinesla dobrih rezultatov, če jih šolsko osebje skupaj s starši in med starši samimi ne bodo stalno prakticirali. Zato moramo razviti primarni izobraževalni program, ki bo učiteljem omogočal izoblikovati **vizijo** o družbeni dinamiki kot tudi o vzgojni viziji, saj tako lahko na najboljši način uporabijo svoje poklicne spretnosti.
- c. Razviti strategijo komuniciranja. Tudi z uvedbo strategije komuniciranja lahko izboljšamo uspeh, tako notranji kot zunanji, kot tudi z dokumentacijo, ki je pomembna tako za širok prosocialni pristop kot tudi za doseganje aktivnega sodelovanja številnih družbeno-izobraževalnih akterjev.

4.4 Operativni didaktični protokol

Operativni didaktični protokol sestavljajo številne dejavnosti, ki so uvod v didaktični eksperiment:

- **Kako urediti učilnico**

Učilnice moramo urediti pred začetkom didaktičnega eksperimenta v 'kooperativno' postavitev in ne v 'frontalno'. Razvoj občutka avtonomije in odgovornosti učencev je »vzbujen« tudi glede na postavitev klopi (ta tema bo obravnavana kasneje).

- **Vključiti Prosocialni kodeks v učni načrt**

Gre za »kaleidoskopski« pristop. Prosocialni kodeks miru predstavlja temelj, na katerem so osnovane dejavnosti. V tem primeru obravnavamo teme s »frontalnim« pristopom (uvodne ure, tedenska srečanja, itn.), vendar pa se Kodeks na splošno uporablja kot integracijski okvir, v katerem se oblikujejo didaktični procesi. Kodeks je prisoten v vseh dejavnostih in disciplinah. Učitelji in ostalo šolsko osebje mora stremeti k istemu cilju.

- **Vzbuditi čustva (vrednote izvirajo iz čustev)**

Priporočljivo je, da temo oziroma aktivnost pričnemo z uvodom in nato nadaljujemo bolj podrobno. Priporočljivo bi bilo, da bi vsak šolski dan pričeli z rutino, ki traja 10-15 minut, kjer bi pozdravili učence in vzpostavili dobro atmosfero odnosov. Na ta način lahko dosežemo sposobnosti odnosov, katerih namen je izboljšati učenje. Razpoloženjski klobuki (podrobnosti pod Didaktična orodja) ali katerekoli druge dnevne uvodne rutine, s katerimi lahko učitelji hitro ocenijo razpoloženje učencev in posredujejo, če je to potrebno.

4. 5 Prostor za dobrodošlico ter aktivnosti

Pomemben element za vzpostavitev povezanosti in gojenje dobrih odnosov med šolo in starši učencev je ustvarjen šolski prostor, ki je prijazen in vabljen za družine. Občutek dobrodošlosti v šoli starše spodbudi, da postanejo bolj vključeni v prosocialne dejavnosti.

Prav tako je pomembno, da načrtujemo redna srečanja, kjer se zberejo starši in šolsko osebje ter vzajemno sodelujejo v prid učenju in prosocialnosti. Načrtovanje družbenih dogodkov, kjer se zberejo šolsko osebje in učiteljski zbor z družinami, je učinkovit način da ustvarimo družinsko-prijateljsko šolsko ozračje. Šola lahko učinkovito ustvari načine, da zgradi most med učitelji in starši. Sporočilo, ki ga te strategije prenašajo, naj bi bilo: »Dobrodošli ste, pomembni ste nam, radi bi sodelovali z vami v korist poučevanja vašega otroka«. Šola in starši so soodgovorni pri izobraževanju otrok.

Delovna skupina staršev in učiteljev

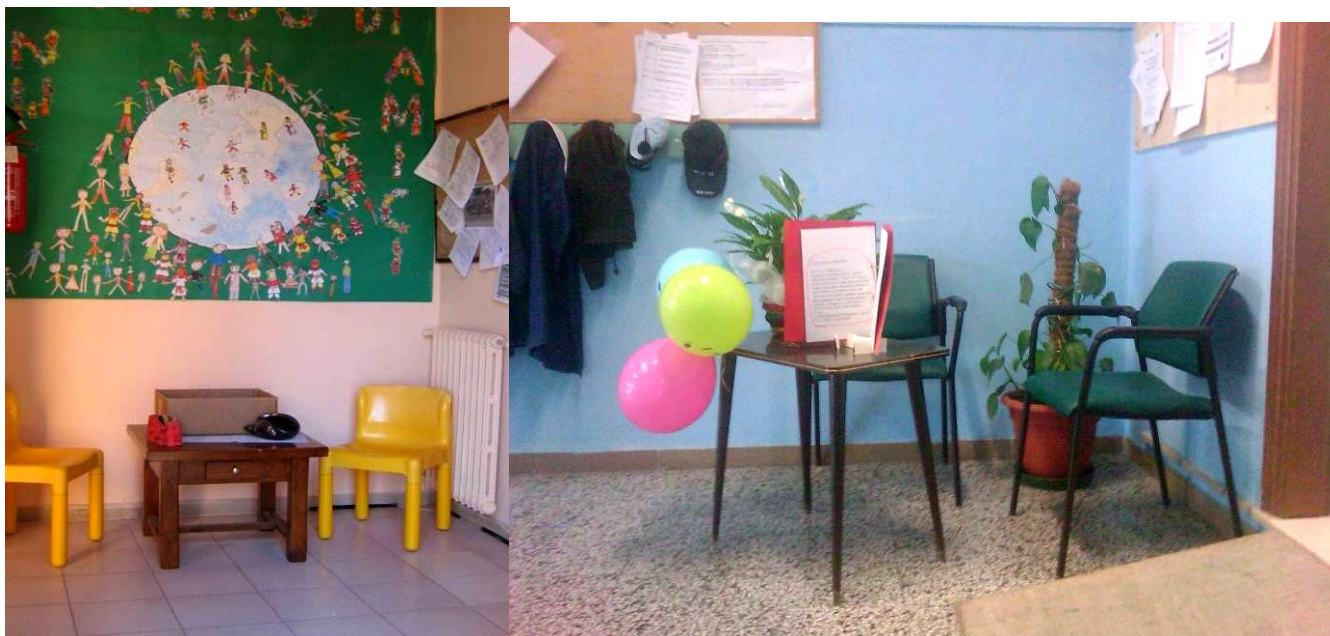

Prikaz aktivne udeležbe staršev pri šolskih aktivnostih je lahko zgled za otroke

POZDRAVLJANJE/DOBRODOŠLICA

Šola izreče dobrodošlico tebi takšnemu, kot si kot oseba, ne glede na to ali si fant, deklica, črn ali bel. Si edinstven, bogat z vrednotami in avtonomen.

PRIPRAVA PROSTORA ZA STARŠE

AKTIVNOST	Priprava razreda.
CILJ	Spodbujanje dobre klime z namenom, da bi neposredni odnos in delovne izkušnje jasno pripomogle k učenju.
LOKACIJA	Vhod, učilnica, hodnik ...
RAZPORED/URNIK	Učna ura, ki se začne z uvodnimi aktivnostmi z učenci.
POTREBSČINE	Posterji, baloni, slike, blazine, preproge ...
RAZVOJ	Učitelj organizira prostore na način, da zagotovi pozitiven emocionalni pristop.
UPORABNI NASVETI	Vsi učitelji sodelujejo.
MEDPREDMETNA POVEZAVA	jezik, športna vzgoja, likovna vzgoja
EVALVACIJA	Učitelji evalvirajo doseganje ciljev z metodičnim opazovanjem in pogovorom. To je doseženo, če učenci vstopajo v šolo zadovoljni.

4.6 Točke poslušanja

Točke poslušanja so škatle, v katere starši, učenci in ostali, ki ne poučujejo, oddajo pisma pritožb ali pisma pohval.

- Pisma pritožb so označena takole:

- Pisma s pohvalami so označena takole:

Šola lahko izbere dva (ali več) učitelja, ki imata posebno nalogo:

- Zbiranje pisem.
- Odgovarjanje na pisma, če je to potrebno.

Pismo je lahko anonimno ali pa vsebuje naslov pošiljatelja.

Poleg škatle naj bodo obešena pravila:

- Bodi prijazen, ne žaljiv (tudi če si zelo jezen).
- Naj tvoje pismo ne bo le sredstvo, ki kaže kako si razburjen; naj bo sredstvo, ki bo izboljšalo šolsko okolje.
- Bodi prijazen z vsemi, katerim je namenjena tvoja pritožba.

4.7 Urejenost razreda

Glede na prosocialne aktivnosti se v šolah obeta nov pristop. Učenci morajo biti povezani med seboj, obenem pa potrebujejo dovolj osebnega prostora, da opravijo svoje naloge. Učenci tudi delajo bolje učinkovito v urejenih učilnicah. Ohranjati moramo očesni stik, gradiva naj se deli brez zaletavanja v druge, komunikacija naj bo preprosta. Ovire naj bodo minimalne: učenci morajo slišati in videti navodila učitelja iz svojih delovnih prostorov. V času, ko prejemajo navodila, morajo biti zmožni delati in ostati skupaj. Urejenost učilnice mora biti dovolj prilagodljiva, da lahko učenci delajo tudi individualno, kadar je to potrebno.

Kadar učenci delajo po skupinah, vseeno potrebujejo zagotovljen svoj individualni prostor. Vsak učenec v skupini ima svojo nalogo, ki pripomore k doseganju skupinskega cilja. Individualni prostor daje učencem možnost svobodnega opravljanja naloge, za katero je zadolžen.

Nekaj temeljnih idej za postavitve v razredu:

- omogočeno individualno in skupinsko delo
- vsi učenci vidijo in slišijo učiteljeva navodila s svojega delovnega prostora
- olajšajte interakcijo in prosto gibanje tako, da umaknete nepotrebne ovire med učenci na delovni površini in pod njo
- kakršne koli prilagoditve oblik dela naj bodo spremenjene s strani učencev in učiteljev v kratkem času in z malo hrupa
- omogočite učencem s posebnimi potrebami delo v skupini

UREJENOST RAZREDA IN KOTIČKOV ZA AKTIVNOSTI

AKTIVNOST	Priprava razreda.
CILJ	Spodbujanje dobre klime z namenom, da bi neposredni odnos in delovne izkušnje jasno pripomogle k učenju.
LOKACIJA	Vhod, učilnica, hodnik ...
RAZPORED/URNIK	Učna ura, ki se začne z uvodnimi aktivnostmi z učenci.
POTREBŠČINE	Posterji, baloni, slike, blazine, preproge ...
RAZVOJ	Učitelj organizira prostore na način, da zagotovi pozitiven emocionalni pristop.
UPORABNI NASVETI	Vsi učitelji sodelujejo.
MEDPREDMETNA POVEZAVA	jezik, športna vzgoja, likovna vzgoja
EVALVACIJA	Učitelji evalvirajo doseganje ciljev z metodičnim opazovanjem in pogovorom. To je doseženo, če učenci vstopajo v šolo zadovoljni.

ŠOLA ČAKA – NOVA PUSTOLOVŠČINA SE ZAČNE

AKTIVNOST	Priprava razreda.
CILJ	Spodbujanje dobre klime z namenom, da bi neposredni odnos in delovne izkušnje jasno pripomogle k učenju.
LOKACIJA	Vhod, učilnica, hodnik ...
RAZPORED/URNIK	Učna ura, ki se začne z uvodnimi aktivnostmi z učenci.
POTREBŠČINE	Posterji, baloni, slike, blazine, preproge ...
RAZVOJ	Učitelj organizira prostore na način, da zagotovi pozitiven emocionalni pristop.
UPORABNI NASVETI	Vsi učitelji sodelujejo.
MEDPREDMETNA POVEZAVA	jezik, športna vzgoja, likovna vzgoja
EVALVACIJA	Učitelji evalvirajo doseganje ciljev z metodičnim opazovanjem in pogovorom. To je doseženo, če učenci vstopajo v šolo zadovoljni.

5. Učni prosocialni pripomočki

5.1 Kaj so učni prosocialni pripomočki

Splošni cilji so:

a) oživeti idejo »vzgojne skupnosti« kot enotne izobraževalne skupnosti, katerih cilj je razvoj umskih sposobnosti, ki so podlaga za »aktivno državljanstvo«. To prinese vrsto vmesnih rezultatov, kot so:

- nov medoseben in pozitiven pristop tako učiteljev kot šolskega tehničnega osebja, ki izvira iz aktivnega dela in napredka obeh;
- predstavitev novih metod, da pristopi postanejo bolj sistematični s strani učencev in njihovih družin;
- spodbujanje boljših odnosov med šolami, družinami in v kraju, da lahko ponovno obudimo socialno dinamiko »šolskih skupnosti«;
- vzpostavitev poti za osebno rast skozi čustveno identifikacijo, ki je v družbi zastopana in učinkovita metoda, s pomočjo katere najdemo vrednostni referenčni okvir (Vrednoti izhajajo iz čustev – D. Goleman);
- spodbujanje kulture legalnosti skozi zaporedje procesa, v katerem učenci lahko poskušajo in odkrijejo potrebo po skupnih pravilih, ki pomenijo "urejeno svobodo", ki temelji na dveh osnovnih predpostavkah: pravice in dolžnosti.

b) razširiti ta proces od lokalnega k globalnemu, stremeč k temu, da zgradimo "globalno razgledano skupnost" (A. Giddens) in spodbujamo vrednote enotnega bratstva ter potrebo po vključitvi, ki je pogojena z našim dnem in starostjo.

Specifike ciljev so:

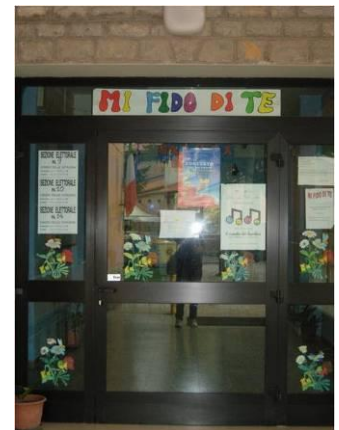
Za šolsko osebje

- Dodelajte način povezovanja s skupnostjo, družinami in učenci.
- Spodbujajte pozitivne odnose, ki temeljijo na empatiji, spoštovanju in sodelovanju.
- Ustvarite ustrezne pogoje za spodbujanje aktivne udeležbe učencev in njihovih družin pri šolskih aktivnostih.
- Sami bodite zgled v šoli.

Za otroke:

a) Čustvena in odnosna os

- Poskrbite zase.
- Razvijajte dober odnos s seboj in ozavestite napake, ter jih dojemite kot priložnost, da se iz njih učimo.
- Ozavestite svoja dejanja in njihove posledice.
- Spodbujajte pozitivne odnose, ki temeljijo na empatiji, spoštovanju in sodelovanju.
- Poslušajte in spoštujte druge.
- Sporazumevajte se skozi dialog in razpravo.
- Konflikte rešujte na vljuden način.
- Prepoznavajte čustva drugih in se nauči, kako ravnati z njimi.
- Naučite se pretvoriti negativne misli v pozitivne.

b) Demokratična sodelovalna os

- Odkrijte osnovna družbena pravila: družina, prijateljstvo, igra, šola
- Spodbujajte odgovoren odnos do sebe, drugih, šole.
- Spodbujajte ustvarjalne debate.
- Krepite in povečajte skupinsko delo, spoštujte vloge v skupini.
- Spodbujajte dinamiko odnosov, ki temelji na obojestranskem spoštovanju in miroljubnih rešitvah konfliktov.
- Usvojite vedenje, ki temelji na legitimnosti.
- Pridobivajte zavedanje enakega socialnega dostojanstva in enakosti med vsemi državljani.

- Naučite se pravic in dolžnosti ter postanite aktiven in odgovoren državljan v okviru načel določenih v ustavi.
- Učite se o OZN, UNICEFU, FAO (Food and Agriculture Organisation), EU, Deklaraciji človekovih pravic ter Konvenciji o otrokovih pravicah.
- Učite se o glavnih oblikah političnih organizacij: mestna uprava, okraj, država in Evropska unija.
- Naučite se spoštovati pravila cestnoprometnih predpisov in tistih, ki se nanašajo na varnost doma, v šoli in na delovnem mestu.

Za družine

- Povečajte njihovo sodelovanje v šolskih aktivnostih.
- Povezano vadite s šolo izobraževalni model, ki si ga delite (tudi s podpisom učnega pakta soodgovornosti in/ali mirovnega kodeksa).

Za lokalno skupnost

Podpišite področne pakte, ki si v celoti prizadevajo pri dejanjih "vzgojne skupnosti"

5.2 Metodologija in aktivnosti

Dejavnosti sledijo splošnemu načrtu, ki ga lahko povzamemo sledeče:

1. Splošen organizacijski proces šole, ki je vključen v kurikulum

2. Priprava dinamike odnosov znotraj izobraževalne skupine in šolske zbornice (delo v teku)

3. Organizacija učilnice in upravljanje prostora

- a) Priprava "Prostora za dobrodošlico" v šoli, ki ima mesto v projektu.
- b) Priprava učilnice.
- c) Komunikacija v šolskem okolišu.
- č) Komunikacija na lokacijah zunaj šole.

4. Sistematično delo na zaznavanju/prepoznavanju/povezavah

- a) Sistematično delo pri pozdravljanju
- b) Sistematično delo na aktivnem poslušanju

5. Oblikovanje dejavnosti, ki spodbujajo "čustveni trening"

6. Oblikovanje aktivnosti, ki spodbujajo obnovo "vzgojne skupnosti"

- a) Splošno znani slogani
- b) Šola-družina in prosocialne aktivnosti
- c) Usposabljanje za starše in učitelje

7. Sistematična zunanja komunikacija

8. Kodeks miru

- a) Pripravljene aktivnosti si delimo z družinami in izvajalci zunaj šole.
- b) Spoštovanje skupnih pravil

9. Napredovanje in skupen razvoj skupaj z izobraževalnimi skupnostmi

Razvoj si delijo z izobraževalnimi skupnostmi na vseh oseh v skladu z značilnostmi učencev ter skupnosti.

10. Vrednotenje učinkovitosti in storilnosti izobraževanja s skupnimi indikatorji

11. Ponovno načrtovanje in predelovanje ukrepov

GLAVNE UČNE METODE

- Prikaz aktivnosti
- Jezikovno izražanje pri aktivnostih ter na delavnicah
- Uporaba dela v krogu kot pripomoček za nadzor samega sebe ter razvoj moči mišljenja
- Debate z namenom, da analiziramo ter primerjamo izkušnje (pripovedovanje in argumentiranje), glede na naslednje štiri korake:
 - Pripovedujte o svoji izkušnji
 - Delite svoje izkušnje
 - Povežite njihov pomen
 - Pridobite pravilo iz pogovora z drugimi
- Grajenje vljudnega skupnega življenja v šoli skozi skupna pravila
- Zbiranje določenih informacij in dokumentacije (poročila, knjige, plakati, risbe ...)

AKTIVNOSTI

- Poučne ure
- Srečanje s strokovnjaki in predstavniki lokalnih oblasti
- Skupinsko delo in simulacije
- Neposredne izkušnje
- Vodení ogledi
- Osebna pripovedovanja
- Prosti pogovori in debate o dnevnih izkušnjah
- Konference in debate
- Zunanje sodelovanje: policija, lokalna uprava, civilna zaščita, lokalno sodelovanje
- Priprava in podpis mirovnega kodeksa
- Priprava in podpis lokalnih paktov za vključena dejanja izobraževalnih skupnosti

LOKACIJE

Prvi pripomoček za sestavo aktivnosti je priprava učilnice in zunanjih krajev.

- Prostor za sprejemanje staršev
- Prerazporeditev šolskih prostorov, da ustrezajo namenu aktivnosti
- Zunanje lokacije: dvorišče, cerkev, soseska, področja znotraj mesta

NEKAJ TEHNIK

- Aktivno poslušanje: meta verbalno vedenje in pozornost, ki izraža sprejemanje odnosa govorečega, vendar je usmerjeno k vsebini izraženega.
- Jaz sporočilo: govorimo v prvi osebi ednine in posredujemo objektivni opis vsega, kar se dogaja (zrcalim, kar opazujem), ne dodajamo svojih vrednostnih sodb.
- Zrcaljenje: ponovimo vsebino in/ali prevzemamo občutke ter čustva, ki jih je izrazila neka druga oseba. Pokažemo svoje zanimanje in neposredno spodbujamo osebo, da dokonča, kar je želela izraziti.
- Reševanje problemov: uporaba posebnih postopkov za pridobitev pravice formalnosti pri vodenju problematičnih situacij oziroma konfliktov.

Za vsako področje didaktične strategije, ki jo učitelji nameravajo sprejeti, je potrebno prepoznati vzorce. Sami lahko izbirajo med orodji, ki so bila predstavljena v tem priročniku ali pa si ustvarijo svoja lastna orodja.

Naslednji primer podaja pregled organizacije prosocialne vzgojne poti skozi eno šolsko leto:

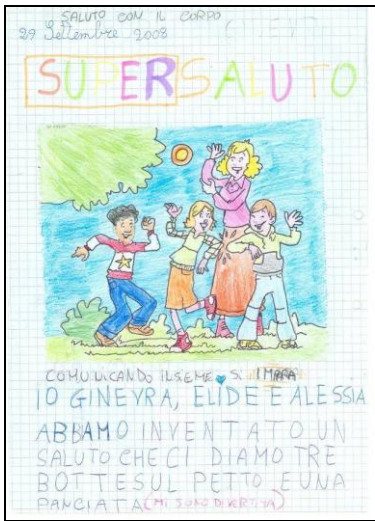
Metodično delo na POZDRAVLJANJU, SPREJEMANJU, AKTIVNEM POSLUŠANJU, OSEBNIH SPOROČILIH, SAMOREFLEKSIJI. Učitelj si izbere področje, na katerem bo delal. KOLEDAR PROSOCIALNIH AKTIVNOSTI mesečno napoveduje skupen trening na **temo, ki je izražena s pomočjo sloganov, ki jih šola deli z vso skupnostjo**. Te aktivnosti vključujejo učitelje, učence, starše in šolski okoliš.

Delovni urnik:

1. Pozdravljanje je super!
2. Poslušajmo se.
3. Bodimo miroljubni.
4. Zgled je vreden več kot tisoč besed.
5. Ti si jaz – jaz sem ti.
6. Vsak ima pozitivne lastnosti.
7. Ne skrbi, opraviči se!
8. Spoštuj okolje, ki te obdaja.

1. Na začetku šolskega leta vzgojna skupnost, sodelujoč z ravnateljem, določi, kako bodo razvijali teme in naredi načrt.
2. Sledi sestanek s starši, ki so prav tako vključeni na vzgojni poti in aktivno sodelujejo.
3. Učitelj organizira mesečna druženja z učenci, kjer predstavijo delovne teme. Sledi prot pogovor, učenci pa individualno ali v manjših skupinah oblikujejo slogan, ki opisuje temo.
4. Poslužimo se metode "nevihta možganov" ter zapišemo vse slogane. Najbolj reprezentativen slogan je izbran glede na starost in zrelost učencev; lahko ga izbere tudi učitelj, ki ga izbere naključno ali pa se slogan določi skupaj z učenci.
5. Slogan zapišemo na papir, ki je obešen pri šolskem vhodu ali zunaj v okolici šolskega vhoda, tako da je viden čim večjemu številu obiskovalcev.
6. Vključene so tudi družine. Učenci izdelajo kartico, na katero zapišejo slogan meseca ter z njim povezana pravila, jo okrasijo in odnesejo domov.
7. Preden nadaljujemo z naslednjim sloganom, na sestanku naredimo evalvacijo ter samoevalvacijo. Vsak pripoveduje o svojih izkušnjah.

5.3 Orodja za posamezna prosocialna področja/načela

SPOZNAVANJE JE SUPER Kot neformalno in stalno dejanje spoznavanje zahteva metodičen pristop. Učitelji bi morali že v začetnih lekcijah z učenci deliti svoje izkušnje in jim biti za zgled.	
Igra: Spoznavanje s telesom	
	
VRSTA DEJAVNOSTI	Igra spoznavanja
CILJ	Pomagajte učencem, da se spoznavajo s fizičnim kontaktom. Skrbite za pozitivno vzdušje.
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	10/15 minut.
REKVIZITI	/
POTEK	Učenci se prosto gibljejo, učitelj pa jim daje napotke, kako naj se med seboj pozdravljajo. »Pozdravite se z nosom, s palci na roki, s komolci, s stopali,« načeloma s celim telesom.
UPORABNI NASVETI	Po končani igri učitelj posede učence v krog, kjer vsak izrazi svoje občutke, ki jih je občutil med igro.
SPLET	Športna vzgoja – Likovna umetnost
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se učenci med seboj spontano spoznavajo na različne načine (npr. pokažejo empatijo).

SPOZNAVANJE JE SUPER

Kot neformalno in stalno dejanje spoznavanje zahteva metodičen pristop. Učitelji bi morali že v začetnih lekcijah z učenci deliti svoje izkušnje in jim biti za zgled.

Igra: Svet na glavi

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra spoznavanja
CILJ	Pomagajte učencem, da se spoznavaajo s fizičnim kontaktom. Skrbite za pozitivno vzdušje.
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	10/15 minut.
REKVIZITI	/
POTEK	Med hojo morajo učenci pozdraviti kar največje število drugih s stiskom roke, a na poseben način: stisk rok naj poteka z glavo navzdol in med nogami.
UPORABNI NASVETI	Igra se lahko igra med učenci istega razreda in/ali z večjimi skupinami, kar poveča njihov krog prijateljev.
SPLET	Športna vzgoja - Biologija
ANALIZA IN OCENA	Učitelji ocenijo dosego cilja z metodičnim opazovanjem. Cilj je dosežen, ko vsi poznajo imena vseh.

POSLUŠAJMO SE

Ena glavnih medosebnih potreb, ki jo čutijo tako otroci kot tudi odrasli, je biti del skupine. Pogoji, da se to lahko zgodi, so, da se vsakogar pokliče po imenu, ima vsak mesto v skupini in je v fizičnem stiku s člani skupine.

Igra: Žoga-ime

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra spoznavanja
CILJ	Pomaga učencem spoznati imena drugih: poudarek na pozornosti in poslušanju
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	20/30 minut.
REKVIZITI	Srednje velika mehka žoga.
POTEK	Učitelji in učenci stojijo v krogu in so obrnjeni proti sredini kroga. Učenec drži žogo in pred podajo reče: «Jaz sem (svoje ime) kaj pa ti?» Igra se nadaljuje, dokler vsak vsaj enkrat ne vrže žoge. Nato sledi ocena občutkov, ki so nastala med igro.
UPORABNI NASVETI	Učitelji morajo biti zadržani in pozorno opazovati, da učenci v igro vključijo vse šolske prijatelje: da pokažejo kolektivno participacijo. To dejavnost je možno prikazati grafično.
SPLET	Športna vzgoja – Jezik 1 ali Tuji jezik – Likovna umetnost
ALIZA IN OCENA	Učitelji ocenijo dosego cilja z metodičnim opazovanjem. Cilj je dosežen, ko vsi poznajo imena vseh.

POSLUŠAJMO SE

Ena glavnih medosebnih potreb, ki jo čutijo tako otroci kot tudi odrasli, je biti del skupine. Pogoji, da se to lahko zgodi, so da se vsakogar pokliče po imenu, ima vsak mesto v skupini in je v fizičnem stiku s člani skupine.

Dejavnost: koledar čustev

VRSTA DEJAVNOSTI	Prepoznavanje in izražanje čustev
CILJ	Pomagajte učencem razumeti in sporočati njihova čustva ter jim pomagajte razumeti čustva drugih.
LOKACIJA	Učilnica.
URNIK	To je vsakodnevna aktivnost, ki se jo izvaja na začetku dneva.
REKVIZITI	Plakat, slike, že narejen plakat s čustvenimi ikonami.
POTEK	Na prvi šolski dan, učenci narišejo koledar, na katerega prilepijo svojo sliko. Vsak prvi dan v mesecu učenci dodajo na svojo sliko čustveno ikono, ki odraža njihovo počutje (vesel, žalosten, jezen, zaskrbljen, ...) Namesto čustvenih ikon lahko učenci pobarvajo ustrezen kvadratik na koledarju z barvo iz predhodno določene palete barv: posamezna barva označuje posamezen občutek.
UPORABNI NASVETI	Učitelj mora razumeti izbor ikon/barv. Na ta način bo lahko učencem pomagal dan začeti pozitivno.
SPLET	Jezik 1 ali Tuji jezik – Zgodovina – Likovna umetnost -

	Matematika
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko lahko učenci verbalno izrazijo njihovo počutje in razumejo občutke drugih.

POSLUŠAJMO SE

Tišina na dan priključ misli, ki lahko naučijo smisel življenja, če jih lahko razumeš.

Dejavnost: sproščanje

VRSTA DEJAVNOSTI	Vodeno sproščanje
CILJ	Razumeti prednosti vodenega sproščanja; naučiti se poslušati svoje telo.
LOKACIJA	Športna dvorana ali večji prostor z zavesami ali z manj svetlobe.
URNIK	Najmanj 30 minut.
REKVIZITI	Vzglavnik, blazine, preproge, sproščujoča glasba, sproščujoči tekst (na primer zgodbe, pravljice, ...)
POTEK	Učenci se uležijo na tla, zaprejo oči, globoko dihajo in se skušajo sprostiti. Glasba bo spremljala učitelja ob branju izbrane zgodbe.
UPORABNI NASVETI	Na koncu je potrebno še nekaj časa za pogovor o doživetih čustvih v krogu.
SPLET	Jezik 1 – Likovna umetnost – Športna vzgoja – Glasba.
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se vsi učenci lahko zberejo in povejo svoje občutke o dejavnosti.

POSLUŠAJMO SE

Neverbalna komunikacija je tiho valovanje interakcije.

Igra: Smeh je nalezljiv

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra sodelovanja
CILJ	Gradi empatijo; pogled na univerzalnost smeha.
LOKACIJA	Športna dvorana ali velik prostor.
URNIK	/
REKVIZITI	/
POTEK	Učenec leži na hrbtu. Naslednji se uleže z glavo na trebuh prejšnjega. Spet naslednji na trebuh drugega in tako naprej, dokler ne naredijo človeško verigo. Prvi se začne smejati in reče »Ah!«, drugi rače »Ha, ha!« in tako do zadnjega. Kmalu se vsi pričnejo hihitati.
UPORABNI NASVETI	Učenci naj se menjavajo, da bo lahko vsak enkrat na prvem mestu.
SPLET	Športna vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko so vsi čustveno vključeni v igro.

BODIMO MIRLJUBNI

"Otroci kot pesniki, razmišljajo v slikah" (U.Saba)

Dejavnost: naprej in nazaj ...

(branje zgodbe "Zgodba o galebu in mački, ki ga je naučila letati" Luisa Sepùlveda)

VRSTA DEJAVNOSTI	Branje knjige po poglavjih, kateremu sledi pomenljiva pisna in verbalna obnova.
CILJ	Povečajte pogostost pozitivnega obnašanja. Razvijte sodelovanje in možnost reševanja problemov. Poudarjajte pomen kvalitetne in pozitivne komunikacije. Izdelajte zanimiv način spoznavanja pomembnejših delov knjige.
LOKACIJA	Učilnica, avla.
URNIK	Uro na dan od oktobra do maja.
REKVIZITI	Knjiga, papir, krede, voščenke, pisala, barvice, recikliran material.
POTEK	Učitelji berejo knjigo po poglavjih in predvsem predstavijo prijaznost nastopajočih in jih povežejo s človeškim

	vedenjem. Sledi osebna revizija preko risanja, pisanja ali drugih aktivnosti, ki opisujejo zgodbo.
UPORABNI NASVETI	Učenci sedijo v krogu, gradi se pozitivna atmosfera.
SPLET	Jezik 1 – Likovna umetnost- Družbena vzgoja – Zgodovina - Zemljepis
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko učenci razumejo pomen vrednot: ljubezen do narave, brez interesna radodarnost in solidarnosti med »drugačnimi.«

ZGLED JE VREDEN VEČ KOT TISOČ BESED

»Začnite s potrebnim, nato delajte, vse kar je mogoče. Naenkrat boste presenečeni, delali boste nemogoče«.

Sveti Francis iz Assisi

Igra: Krogi v krogih

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra sodelovanja
CILJ	Sodelujte in iznajdite kreativne strategije; združite svoje znanje in refleksijo s sposobnostjo ustvarjanja.
LOKACIJA	Avla, vrt.
URNIK	15/30 minut.
REKVIZITI	Eden ali dva obroča.
POTEK	Učitelji in učenci z rokami sklenejo krog. Med seboj si podajajo obroč, ne da bi se medtem izpustili (prvi ima obroč na ramenih). Obroč si morajo podajati čim hitreje.
UPORABNI NASVETI	Uporabite lahko dva obroča hkrati. Lahko pa sklenete dva kroga in v vsakem uporabite en obroč. Igra je še bolj zabavna, če so v igro vključeni starši.
SPLET	Športna vzgoja – Biologija
ANALIZA IN OCENA	Cilj igre je dosežen, ko vsak iznajde način za podajanje obroča, ne da bi se izpustili.

ZGLED JE VREDEN VEČ KOT TISOČ BESED Vsak odrasel je bil nekoč otrok (Antoine de Saint-Exupéry)	
Dejavnost: pozor, krokodil!	
VRSTA DEJAVNOSTI	Igra sodelovanja
CILJ	Sodelujte in iznajdite kreativne strategije.
LOKACIJA	Avla, vrt.
URNIK	15/30 minut.
REKVIZITI	Stoli
POTEK	Učitelj nariše reko, v reko pa položi slike krokodilov. Na vsako stran reke postavi vrsto stolov, razdeli otroke v dve skupini in poda dodatne informacije, da je reka, ki jo morajo otroci prebrestiti, polna krokodilov. Učenci pomagajo tistemu ob sebi na njihov stol, nato pa praznega premaknejo čez reko. Igra se konča, ko vsi otroci prebredejo reko.
UPORABNI NASVETI	Učenci morajo sodelovati, da ne pustijo nikogar za sabo na bregu ali na sredi reke. Igro lahko igrajo tudi s starši.
SPLET	Športna vzgoja - Biologija
ANALIZA IN OCENA	Cilj igre je, da vsi varno prečkajo reko.

ZGLED JE VREDEN VEČ KOT TISOČ BESED

Občutek, da si cenjen, pomaga samozavesti in omogoča premagati neuspehe in frustracije brez agresije.

Igra: Slepa gosjenica

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra zaupanja
CILJ	Eksperiment zaupanja drugim, zasluženje zaupanja
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	20/30 minut.
REKVIZITI	Preveze za oči, kreda.
POTEK	Vsako ekipo sestavlja šest članov, ki se postavijo v vrsto. Vsi nosijo prevezo, razen zadnjega v vrsti, ki druge vodi po poti, ki je zarisana s kredo. Čeprav zadnji ne sme govoriti, se z drugimi sporazumeva s prej dogovorjenimi kretnjami: na primer, tlesk po desni rami pomeni zavoj desno, tlesk po vratu pomeni naravnost, itn.
UPORABNI NASVETI	Ker se lahko nekateri počutijo nelagodno, ta igra ni obvezna. Pri mlajših učencih je tistega, ki vodi bolje dati spredaj.
SPLET	Športna vzgoja - Zemljepis
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko so vsi pripravljeni zamenjati vloge.

ZGLED JE VREDEN VEČ KOT TISOČ BESED

Občutek, da si cenjen, pomaga samozavesti in omogoča premagati neuspehe in frustracije brez agresije.

Igra: Vleci krog

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra zaupanja
CILJ	Eksperiment zaupati drugim v skupini.
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	20/30 minut.
REKVIZITI	Vrvice privezane na obroček, teniška žoga, preveza za oči, stožci za označbo začetka, konca in kot podstavek za žogico.
POTEK	Igro igra toliko ljudi kot je vrvi. Učitelj položi žogo na obroček in na stožec. Igralci dvignejo žogico in ji ne pustijo pasti. Učenci žogico, ne da bi padla, prenesejo na drugi stožec, nekateri med njimi imajo zavezane oči in morajo zaupati navodilom drugih.
UPORABNI NASVETI	Če nekdo noče imeti zavezanih oči, izberemo drugega.
SPLET	Športna vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se vsi igrajo ali sodelujejo.

ZGLED JE VREDEN VEČ KOT TISOČ BESED

Neverbalna komunikacija je tiho valovanje interakcije.

Igra: presenečenje za ...

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra sodelovanja
CILJ	Razvijanje sebe in drugih; malo verbalnega komuniciranja.
LOKACIJA	Telovadnica, večji prostor
URNIK	15/30 minut.
REKVIZITI	Velika kartonasta škatla
POTEK	Učenci sedijo v krogu. Učitelj je v sredini, kamor je privlekel škatlo iz katere nekaj vzame in poda enemu od učencev. Učenec navidezno darilo odnese v škatlo, iz katere vzame darilo za drugega.
UPORABNI NASVETI	Vsi morajo prejeti vsaj eno darilo.
SPLET	Jezik1 – Likovna umetnost – Športna vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko so vsi emocionalno vključeni v igro.

TI SI JAZ, JAZ SEM TI

Ena glavnih medosebnih potreb, ki jo čutijo tako otroci kot tudi odrasli, je biti del skupine. Pogoji, da se to lahko zgodi, so, da se vsakogar pokliče po imenu, ima vsak mesto v skupini in je v fizičnem stiku s člani skupine.

Igra: Povej mi kdo si ... Kaj imaš rad?

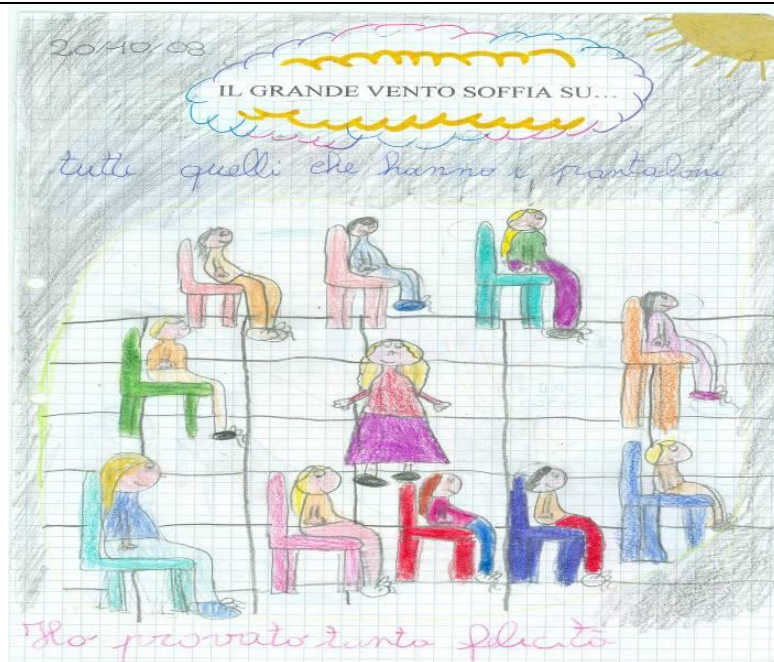
VRSTA DEJAVNOSTI	Igra spoznavanja
CILJ	Pomaga učencem spoznati imena svojih prijateljev in njihove preference, poudarjajo zbranost, poslušnost in spomin.
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	20/30 minut.
REKVIZITI	Srednje velika mehko žogo.
POTEK	Učitelji in učenci stojijo v krogu in so obrnjeni proti sredini kroga. Učenec drži žogo in pred podajo reče: «Jaz sem ... in rad imam ... Kaj pa ti?» Igra se nadaljuje, dokler vsak vsaj enkrat ne vrže žoge. Sledijo lahko dodatne igre, kjer moraš ponoviti še ime in preference otroka pred sabo. Nato sledi ocena občutkov, ki so nastali med igro.
UPORABNI NASVETI	Učitelji morajo biti zadržani in pozorno opazovati, da učenci v igro vključijo vse šolske prijatelje: da pokažejo kolektivno participacijo. To dejavnost je možno prikazati grafično.
SPLET	Športna vzgoja – Jezik 1 – Likovna umetnost
ANALIZA IN OCENA	Učitelji ocenijo dosego cilja z metodološkim opazovanjem. Cilj je dosežen, ko vsi poznajo imena vseh.

TI SI JAZ, JAZ SEM TI Občutek, da si cenjen, pomaga samozavesti in omogoča premagati neuspehe in frustracije brez agresije.	
Igra: Vozel	
VRSTA DEJAVNOSTI	Igra zaupanja in sodelovanja
CILJ	Eksperimentiranje z zaupanjem do drugih, sodelovanjem in deljenjem.
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla, ...
URNIK	15/30 minut.
REKVIZITI	/
POTEK	Učitelji razdelijo učence v dve skupini. Učenci hodijo v sredino kroga z dvignjenimi rokami in zaprtimi očmi. Učenci se z roko dotaknejo drugih in sklenejo roke. Ko vsi sklenejo obe roki z drugimi učenci, odprejo oči in poskusijo razvozlati nastali voz, ne da bi pri tem izpustili roke. Celotna ekipa mora sodelovati, dokler se vsi ne razvozljajo in so zopet v krogu.
UPORABNI NASVETI	Pomembno je, da učitelj ostane zunaj kroga, kjer lahko pazi, da se otroci ne zaletavajo. Igra je uspešna po večih zaporednih igrah.
SPLET	Športna vzgoja – Zemljepis
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se vsi razvozljajo s sodelovanjem in postavijo v krog.

TI SI JAZ, JAZ SEM TI

Ena glavnih medosebnih potreb, ki jo čutijo tako otroci kot tudi odrasli, je biti del skupine. Pogoji, da se to lahko zgodi, so, da se vsakogar pokliče po imenu, ima vsak mesto v skupini in je v fizičnem stiku s člani skupine.

Igra: Gospodar vetrov

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra spoznavanja
CILJ	Poudarek na opazovanju in spoznavanju preferenc ostalih. Vzbudite pozitivne občutke.
LOKACIJA	Notri ali zunaj.
URNIK	20/30 minut.
REKVIZITI	Stoli
POTEK	Učenci sedijo na stoli v krogu. En učenec stoji v sredini kroga (na začetku je to lahko učitelj). Tisti, ki je v sredini je Gospodar vetrov. Gospodar vetrov ponavlja: »Veter piha na ... vse, ki nosijo modre hlače«. Ko to izreče vsi, ki nosijo modre hlače, vstanejo in tečejo, da bi našli drug stol. Enako stori tudi Gospodar vetrov. Tisti, ki ostane brez stola, je novi Gospodar vetrov in igra se nadaljuje z novimi izreki (npr. »... vse, ki imajo radi sladoled, nosijo bele čevlje, itn.) dokler je učenci niso naveličani.
UPORABNI NASVETI	Ni se dovoljeno uvesti na stol zraven svojega. Bolj kot je igra animirana, boljše je.
SPLET	Športna vzgoja – Likovna umetnost
ANALIZA IN OCENA	Cilj je, da se učenci srečno igrajo brez učiteljeve pomoči.

TI SI JAZ, JAZ SEM TI

“Želeti si moramo nemogoče, da bi se lahko uresničilo” (Heraklit)

Dejavnost: Naučimo se leteti

(Stalna dejavnost: od male šole do osnovne šole)

VRSTA DEJAVNOSTI	Izdelati glavnega junaka zgodbe: <i>Zgodba o galebu in mački, ki ga je naučila letati.</i>
CILJ	Povečajte pogostost pozitivnega obnašanja. Razvite sodelovanje in možnost reševanja problemov. Poudarjajte pomen kvalitetne in pozitivne komunikacije. Izdelajte zanimiv način spoznavanja pomembnejših delov knjige.
LOKACIJA	Učilnica, avla
URNIK	Šest ur v dveh delih.
REKVIZITI	Kolaž papir, leseni zamašek, lepilo, barva, svinčnik, škarje
POTEK	Da bi naredili galeba: Učenci pobarvajo zamašek z belo barvo, iz papirja izrežejo telo, glavo, kljun, noge, krila in vse nalepijo na zamašek.
UPORABNI NASVETI	Osnovnošolci pomagajo mlajšim.
SPLET	Jezik 1 – Likovna umetnost - Družbena vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko si vsi med seboj pomagajo.

TI SI JAZ, JAZ SEM TI

Občutek, da si cenjen, pomaga samozavesti in omogoča premagati neuspehe in frustracije brez agresije

Igra: Lutke

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra zaupanja
CILJ	Navdih in zaupanje do drugih, sprejeti telesni stik s prijatelji.
LOKACIJA	Vrt, telovadnica, avla.
URNIK	20/30 minut.
REKVIZITI	/
POTEK	Učenci se razdelijo po parih. Eden izmed obeh igra tistega, ki lutko oblači, drugi pa lutko samo. Tisti, ki oblači lutko, svojega partnerja premika v različne položaje. Tisti, ki igra lutko, položaj zadrži in se ne sme premikati samostojno.
UPORABNI NASVETI	Menjava vlog je zelo pomembna, učenci morajo svoje občutke o določeni vlogi izraziti.
SPLET	Športna vzgoja – Jezik1 – Tuji jezik
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko so vsi pripravljeni zamenjati vloge.

TI SI JAZ, JAZ SEM TI

Neverbalna komunikacija je tiho valovanje interakcije.

Igra: Velik objem

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra sodelovanja
CILJ	Zgraditi empatijo, uporaba neverbalne komunikacije.
LOKACIJA	Telovadnica ali drug velik prostor
URNIK	10/15 minut.
REKVIZITI	/
POTEK	Učenci stojijo v krogu in se držijo za roke. Učitelj povabi dva, da izpustita roke, drugi pa enega do njiju spiralno zavijejo v velik objem.
UPORABNI NASVETI	Igra se lahko ponovi z objemom nekoga drugega.
SPLET	Športna vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko so vsi emocionalno vključeni v igro.

VSAK IMA POZITIVNE LASTNOSTI

Pomoč učencem, da so bolj samozavestni, pomeni ceniti njihove pozitivne lastnosti, jim pomagati, da spoznajo samega sebe in prepoznajo lastne sposobnosti.

Dejavnost: Kvalitetna Zvezda

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra izboljšanja
CILJ	Izboljša se sposobnost izboljšanja drugih.
LOKACIJA	Učilnica
URNIK	Najmanj 20 minut.
REKVIZITI	Papir, pisala, karta z narisano zvezdo.
POTEK	Učenci so razdeljeni v skupine po pet in posedeni v krog. Vsak učenec s pisalom napiše svoje ime na sredo zvezde in svojo dobro lastnost v enega izmed krakov. Nato zvezdo poda svojemu sošolcu ki napiše lastnost, ki po njegovem mnenju opisuje njegovega sošolca, to se nadaljuje, dokler zvezda dvakrat ne pride okoli. Lastnik zvezde bo vesel, ko bo prebral svoje dobre lastnosti.
UPORABNI NASVETI	Ko se dejavnost konča, se zvezde lahko obesi na strop, okno ali stene.
SPLET	Jezik – Likovna umetnost – Družbena vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se učenci trudijo izraziti lastnosti, ki so jim bile dane.

VSAK IMA POZITIVNE LASTNOSTI

Pomoč študentom, da so bolj samozavestni, pomeni ceniti njihove pozitivne lastnosti, jim pomagati, da spoznajo eno sebe in prepoznajo lastne sposobnosti.

Dejavnost: drevo pozitivnih misli

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra izboljšanja
CILJ	Izboljša se sposobnost izboljšanja opazovanja in asimiliranja pozitivnih dejanj.
LOKACIJA	Učilnica, avla, vrt
URNIK	/
REKVIZITI	Velik papir (1,6 m), papir, pisala
POTEK	Učenci narišejo in pobarvajo veliko drevo, ki bo izobešeno v njihovi učilnici. Vsakič, ko opazijo pozitivno lastnost sošolca, bodo njegovo ime in dejanje napisali na papir in ga pobarvali. Papir nato obesijo na drevo, ki je okrašeno barvito in bogato kot so bila njihova občutja.
UPORABNI NASVETI	Učitelji morajo pomagati učencem iskati pozitivne lastnosti v drugih.
SPLET	Jezik 1 – Likovna umetnost – Družbena vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko učenci spontano obešajo njihove kartice.

VSAK IMA POZITIVNE LASTNOSTI

Učenci delajo v mešani skupini in odkrivajo svoj potencial in potencial drugih.

Delavnica

VRSTA DEJAVNOSTI	Izdelovanje plakatov, ki učence nauči razumevanja, da so osnovne vrednote življenja skupne vsem ljudem.
CILJ	Okrepiti sodelovanje za skupni cilj, ki ga razvija identifikacija in projekcija v povezavi z znanimi ljudmi, ki so dali velik prispevek človeštvu.
LOKACIJA	Učilnica, avla.
URNIK	Dva meseca – enkrat na teden
REKVIZITI	Papir, barve, gobice, lepilo, škarje, pisala
POTEK	Risanje kontinentov – barvanje z gobami in barvo – vsak učenec nariše svoj avto-portret in ga nalepi na plakat.
UPORABNI NASVETI	Pred začetkom izdelave mora učitelj govoriti o skupnih vrednotah človeštva. Raziskovanje, pogovori o znanih ljudeh npr.: Mati Tereza, Martin Luther King, ... - raziskovanje na internetu, iskanje zamisli, krog, individualno delo.
SPLET	Jezik1 – Likovna umetnost – Zemljepis – Zgodovina – Biologija
ANALIZA OCENA	IN

VSAK IMA POZITIVNE LASTNOSTI

Učenci delajo v mešani skupini in odkrivajo svoj potencial in potencial drugih.

Igra: Rjuha-Žoga

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra sodelovanja
CILJ	Izboljšajte sodelovanje, da bi dosegli skupen cilj.
LOKACIJA	Odprti prostori
URNIK	Najmanj 30/40 minut.
REKvizITI	Rjuha, žoga, mreža, vrv
POTEK	Dve ekipi po vsaj osem igralcev. Igrišče je razdeljeno na dva dela z vrvjo ali mrežo. Žogo postavimo na rjuho in ekipa jo vrže preko mreže tako, da razprejo rjuho, kjer jo ujame druga ekipa in jo pošlje nazaj.
UPORABNI NASVETI	Pomembno je, da se koordinirajo premiki vsake skupine.
SPLET	Športna vzgoja
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se vsaka skupina nauči delati skupaj.

VSAK IMA POZITIVNE LASTNOSTI

Učenci delajo v mešani skupini in odkrivajo svoj potencial in potencial drugih.

Igra: Povej z rožo ...

VRSTA DEJAVNOSTI	Nabiranje makovih popkov in ugibanje barv. Za vsako od barv učenci najdejo ustrezno čustvo.
CILJ	Izboljša sodelovanje in pomaga pri izražanju svojih občutkov.
LOKACIJA	Učilnica, vrt
URNIK	/
REKVIZITI	Makovi popki, papir, pisala
POTEK	Na izletu v naravi učenci naberejo popke. V učilnici jih odprejo in razdelijo po barvi. Za vsako barvno skupino izberejo čustvo ali počutje. Sledi pisna obrazložitev.
UPORABNI NASVETI	Učitelji pomagajo učencem izraziti svoja čustva pisno in verbalno.
SPLET	Biologija – Likovna umetnost – Jezik 1
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko so učenci sposobni zaznati svoje in občutke drugih.

NE SKRBI, OPRAVIČI SE!

Pomoč študentom, da so bolj samozavestni, pomeni ceniti njihove pozitivne lastnosti, jim pomagati, da spoznajo eno sebe in prepoznajo lastne sposobnosti.

Igra: Mreža prijateljstva

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra izboljšanja
CILJ	Izboljša možnost, da posameznik spozna svoje pozitivne lastnosti in jih deli z drugimi.
LOKACIJA	Učilnica, avla, telovadnica, vrt, ...
URNIK	Min 20 minut.
REKVIZITI	Papir za plakat ali zavijalni papir, volna, lepilni trak, pisala
POTEK	Učenci se posedejo okoli papirja, eden izmed njih nato reče: "Jaz ponujam razredu ..." in neko lastnost, ki zanj velja. Ob to lastnost prilepi začetek zvitka volne in jo poda sošolcu, ki igro nadaljuje.
UPORABNI NASVETI	Po končani igri bo nastala mreža, ki jo lahko izobesimo, da bo na spregled vsem.
SPLET	Športna vzgoja – Likovna umetnost
ANALIZA IN OCENA	Učitelji ocenijo dosego cilja z metodičnim opazovanjem. Cilj je dosežen, ko vsi poznajo imena vseh.

SPOŠTUJ OKOLJE, KI TE OBDAJA

Naj vas narava preseneti

Dejavnost: lov na veter

VRSTA DEJAVNOSTI	Igra percepcije
CILJ	Razumevanje, da je percepcija vsakega posameznika drugačna.
LOKACIJA	Gozd, park, jasa
URNIK	20 minut.
REKVIZITI	Robci
POTEK	Učenci držijo svoje robce visoko in skušajo 'ujeti' veter. Med igro se lahko prosto gibljejo, po koncu pa v krogu izrazijo svoje občutke.
UPORABNI NASVETI	Ta dejavnost sproži razmišljanje: okolje različno dojemajo glede na osebne podatke in znanja ali kako smo z njim povezani.
SPLET	Biologija –Športna vzgoja – Jezik 1
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko vsi sodelujejo in lahko izrazijo svoje občutke.

SPOŠTUJ OKOLJE, KI TE OBDAJA

Naj vas narava preseneti

Dejavnost: veliko recikliranje

VRSTA DEJAVNOSTI	Počistimo svet
CILJ	Zavednost do okolja in pravilno obnašanje.
LOKACIJA	Okolica šole
URNIK	3 ure
REKVIZITI	Vreče za smeti, rokavice, kapa, kombinezon
POTEK	Pred začetkom dejavnosti učenci sodelujejo na srečanju s strokovnjaki, kjer se učijo o pomenu ohranjanja čistega in zdravega okolja. Potem odidejo na sprehod v mesto, kjer se naučijo kako ločevati odpadke.
UPORABNI NASVETI	Učenci se zavedajo, da je življenje boljše v čistem in zdravem okolju.
SPLET	Med disciplinarna dejavnost.
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se vsak učenec nauči spoštovati okolje, da skrbi za njegovo čistočo.

SPOŠTUJ OKOLJE, KI TE OBDAJA

Naj vas narava preseneti

Dejavnost: pogled na svet od zgoraj

VRSTA DEJAVNOSTI	Izlet v gore
CILJ	Raziskati skupne značilnosti človeškega in naravnega okolja v okviru ekološkega vidika. Izobraževati v smeri smiselnega izkoriščanja naravnih virov.
LOKACIJA	Aktivnost na prostem, v naravi
URNIK	Odvisno - 1 ura ali cel dan
REKVIZITI	Očala, papir, pisala
POTEK	Učence odpeljemo na sprehod po gorski poti in jim naročimo, da naj bodo pozorni na vsako malenkost, in da nas obvestilo o svojih čustvih, ki jih vzbudijo predmeti, barve, dišave. Med odmori jim bo učitelj ponudil ideje za poglobljeno analizo dejavnosti.
UPORABNI NASVETI	Učitelji bi morali že poznati področje, kamor vodijo učence, da lahko temeljito izkoristijo vsako priložnost, ki se ponudi. Da učenci razmišljajo o vseh pozitivnih in negativnih posledicah človekovih dejavnosti v okolju.
SPLET	Zemljepis – Zgodovina – Biologija – Jezik 1 – Športna vzgoja – Likovna umetnost - Matematika
ANALIZA IN OCENA	Cilj je dosežen, ko se učenci naučijo prepoznati značilne elemente na področjih, ki so jih obiskali, in viri, ki jih le ta ponujajo.

SPOŠTUJ OKOLJE, KI TE OBDAJA

Naj vas narava preseneti

Dejavnost: vrt

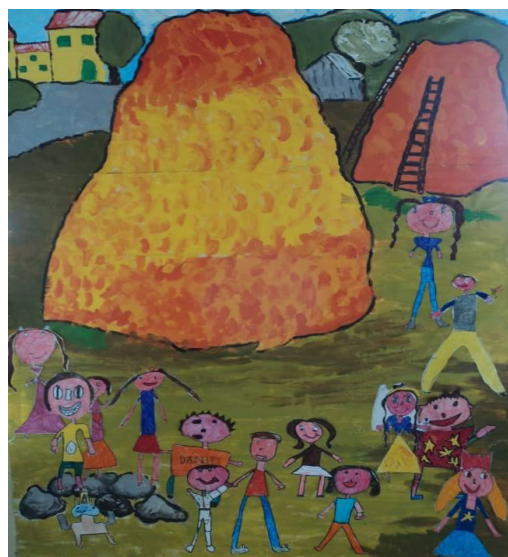

VRSTA DEJAVNOSTI	Majhen zelenjavni nasad na šolskem vrtu
CILJ	Učenje o naravi z neposrednim neposrednim stikom.
LOKACIJA	Šolski vrt
URNIK	Od septembra do junija
REKVIZITI	Motike, grablje, žica, semena in sadike
POTEK	S pomočjo odrasle osebe (starši, stari starši, delavci šole, učitelji itn.) naredijo majhen zelenjavni nasad na šolskem vrtu. Sledijo vsem naravnim spremembam in razvoju glede na letne čase. Na koncu poberejo in pojejo kar je zraslo.
UPORABNI NASVETI	Vsak učenec mora sodelovati pri tem projektu, da razvije željo postati previden in odgovoren posamezniki, in da izvedejo, da sta za 'rast' potrebna ljubezen in čas.
SPLET	Zemljepis – Zgodovina – Biologija – Jezik 1 – Športna vzgoja – Likovna umetnost - Matematika
ANALIZA IN OCENA	Ocena postopka

SPOŠTUJ OKOLJE, KI TE OBDAJA

Naj vas narava preseneti

Dejavnost: darilo narave

VRSTA DEJAVNOSTI	Plakati, ki kažejo študentom pomen spoštovanja narave, z namenom zbiranja njenih darov.
CILJ	Izobraževati in prevzgojiti naš odnos do okolja, da bi postali dobri opazovalci in varuhi narave.
LOKACIJA	Učilnica, avla, zunaj.
URNIK	Od septembra do junija.
REKVIZITI	Papir, gobe, barve, lepilo, škarje, pisala
POTEK	Risbe štirih letnih časov. Barvanje z gobicami in barvo. Vsak študent izdela avtoportret, ga izreže in nalepi na plakat.
UPORABNI NASVETI	Pred oblikovanjem plakatov, se morajo učenci naučiti pomena narave in kaj nam ta ponuja.
SPLET	Zemljepis – Zgodovina – Biologija – Jezik 1 – Informatika
ANALIZA IN OCENA	Ocena postopka